

Сяргей Ралдугін падчас майстар-класа ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Фота БЕЛТА

Культурныя акцэнтны аднасці

Нішто так не збліжае людзей, як слаўная сіла мастацтва. Нядаўні Дзень яднання народаў Беларусі і Расіі ў нашай сталіцы адзначылі шэрагам яркіх культурных падзей. Канцэрт “Музыка без меж” да 150-годдзя Сяргея Рахманінава ў мінскім Вялікім тэатры стаў плодам натхнення творцаў абедзвюх краін. Ядром праграмы была Другая сімфонія сусветна вядомага кампазітара. Сімфанічным аркестрам кіраваў дырыжор Вялікага тэатра Расіі Аляксей Багарад, а ў якасці спецыяльнага гасця выступіў віяланчэліст, народны артыст Расіі Сяргей Ралдугін. Яшчэ выканаўца правёў майстар-клас у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Па словах адмыслоўца, творчым людзям нашых дзяржаў неабходна пераймаць вопыт адзін у аднаго.

Такое шырокае поле для супрацоўніцтва ў сферы культуры выкарыстоўваецца плённа і актыўна. Асаблівую ўвагу Міністэрства культуры нашай краіны надае рэалізацыі праектаў Саюзнай дзяржавы. Напрыклад, пасля перапынку сёлета ў новым фармаце зладзяць дзіцячы фестываль “Творчасць юных”. Паўдзельнічаць у ім могуць калектывы мастацкай творчасці і выканаўцы ад 7 да 18 гадоў. Рэгіянальныя адборачныя туры пройдуць ва ўсіх абласцях і Мінску да 20 красавіка, пасля чаго наступіць час рэспубліканскага этапу і будзе сфарміравана беларуская дэлегацыя.

Працяг тэмы на стар. 8–9

📍 ІНТЭРВ'Ю З НАГОДЫ

“Тэатр – гэта хвароба!”
Уладзімір Рагаўцоў –
пра мінулае і будучыню
мастацтва

стар. 6

📍 ART-БЛОГ

У праграме – беларускія
і расійскія выканаўцы.
Арыенцёр – на адкрыццё
імянаў

стар. 8–9

📍 НАМ ПІШУЦЬ

Быць запатрабаваным,
пачутым, зразумелым.
Рэцэпт паспяховай
творчасці і жыцця

стар. 11

📍 ІНІЦЫЯТЫВА

Замест лецішча – помнік
архітэктуры.
Калі асабістыя планы
становяцца дзяржаўнымі

стар. 14

Фота з сайта president.gov.by

УСХОДНЕСЛАВЯНСКАЯ КАЛЫСКА

Вытокі беларускай дзяржаўнасці — падмурак нашага суверенітэту, адзначыў Прэзідэнт. Аднак амаль трыццаць стагоддзя гэтая тема выклікае дыскусіі і ў акадэмічным асяроддзі, і ў грамадстве. Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што беларуская нацыя фарміравалася на стыку заходняй і ўсходнеславянскай пшывілаўшчыны на аснове хрысціянства, але пераважна — з праваслаўя: "Менавіта канфесійны выбар, зроблены нашымі продкамі больш за тысячу гадоў таму, вызначыў культуру кода беларусаў і наш менталітэт. У сям'іяў творчых момантаў гісторыі — і ў перыяд шалёнай паланізацыі часоў Рэчы Паспалітай і Польшчы міжаеаннага перыяду, і ў часы ўсіх войнаў, якія пракапіліся па нашай тэрыторыі, — пераадоляваючы жадлівую ганенні, беларусы захоўвалі веру, родную мову і культуру, сваю ідэнтычнасць. Цярплівым быў шлях стаўлення беларускай нацыі. І не было нічога дзіўнага ў тым, што сваю нацыянальную дзяржаўнасць мы здалі былі менавіта ва ўсходнеславянскай калысцы".

ТРАДЫЦЫІ НАРОДАЎЛАДДЗЯ

Прэзідэнт падкрэсліў, што наша дзяржаўнасць першапачаткова фарміравалася на аснове традыцый народаўладдзя. "У той час як Заход быў пагружаны ў «сённяшні стагоддзе» (так гісторыкі пішуць), нашы продкі, жыхары Польшкага і Тураўскага княстваў, выбудоўвалі асновы прававога і палітычнага ўзаемадзейнення ўлады і народа. Беларуская дзяржава таксама з'явілася ў выніку пераможнага камітэцкага іспыту на спадчыні Старажытнай Русі. І час спыніць усе ініцыятыўны на гэты конт! Вялікае Княства Літоўскае было таксама рускім, гэта значыць усходнеславянскім, гэта значыць нашым. Для тых, хто занеагожаны гэмай «рускага свету» і хто прыстае ад заклі рускіх, скажу проста: рускае — гэта не толькі расійскае, гэта і наша", — паветаму Аляксандр Лукашэнка.

ДВА РАСТВЫ, ТРЫ ПАСХІ

У тым жа гістарычным мінулым — вытокі дзяржаўнага вераісправіцтва і павягі да іншых народаў, адзначыў Кіраўнік дзяржавы. "Больш за сем стагоддзяў таму на беларускай зямлі знайшлі прыклад тысячы яўрэяў, якія ратваліся ад разгалу аганісмісцізму і паграмоў у «асвечанні» Еўропе, сюды беглі. Тады ж тут здабылі свой дом шматлікія прадстаўнікі таварскага народа, таксама шукалі міру і стварэння, з Аляхам у сорцы беглі да нас — да хрысціян, праваслаўных. Элементы розных нацыянальных культур арганічна ўпелены ў наш побыт. Мы традыцыйна адзіначем два Раствы і тры Пасхі, паваяжам Курбаніцам. Ды і ў цэлым тут камфортна жыць прадстаўнікам усіх нацыянальных дыяспар", — канстатаваў беларускі Лідар.

ЗАМКІ ДЫ ПАЛАЦЫ

Кіраўнік дзяржавы заявіў, што перыяды ВКЛ і Рэчы Паспалітай у свой час былі занадта марганізаваны. "Мы велмы хутка праглынулі гэтую прынаду. Як быццам мы ўсе нашчадкі Радзівілаў і Сапегару. Дарчы, магнатары

было на нашай зямлі — лічаныя прарвішчы. Ці былі яны патрыётамі сваёй Айчыны? Не і яшчэ раз не. З лёгкасцю мянялі і веру, і мову на польскія шляхецкія вольнасці, тытулы і пасады. Сярэднявечныя алгархі сваё багачце нажывалі на гарбе народа, які сею, араў, будаваў. Народ жыў цяжка. Але ці распавядаюць пра гэта на экскурсіях у тых замках, у тых палацах, якія мы аднавілі і рэстаўравалі? Гэта да пытання аб гістарычнай праўдзе і аб «экспунацыі», — заклікаў наведні парадка Аляксандр Лукашэнка.

НЕВЫЧЭРПНАЯ ТЭМА

Прэзідэнт нагадаў, што ў 2022-м было надзелена шмат увагі мінулым беларускага народа: "Тэма сябе не вычарпала. Год міру і стварэння навінен стаць праягам асноўнай ідэі Гола гістарычнай памяці. Таму што мір на зямлі немагчымы без гістарычнай памяці, а стварэнне — гэта пераемнасць гістарычнага шляху, гэта крок у будучыню. Не разбурэнне і агульнае ачарненне мінулага, а прыпільнае эвалюцыйнае развіццё — вось тая ідэя, якой мы трымаемся больш за чэрць стагоддзя".

КУЛЬТУРНАЕ ІМПАРТАЗАМЯШЧЭННЕ

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што беларусы заўсёды лавалі беркаліва адносіліся да сваёй культуры, да народнай творчасці. "Але час ставіць новыя задачы. Мала берачы і адраджаш. Актуальным стала пытанне аб імпартным культурным «імпартазамішчэнні». Пара аддохліць ад культурных паваяў і святканнаў, якія супярэчаць нашым хрысціянскім традыцыям і маралі. Трэба больш актыўна праасоўваць свае звычай, свае сімвалы, сваіх артыстаў, мастакоў і гэтак далей. Мы больш поспыт на айчынах, на роднае расіе. Прычым тычыцца гэта не толькі мерапрыемстваў".

Паводле слоў Аляксандра Лукашэнка, людзі хочучы быць не імпартарска, а створаныя ў сваёй краіне, а створаныя ды трэндзі ва ўсім, пачынаючы ад упакоўкі прадукцыі і заканчваючы імпартным афармленнем гарадской інфраструктуры. "На захаванне і папулярызаванне нацыянальных традыцый, каштоўнасцей, нашай гістарычнай памяці павінны больш актыўна працаваць афіцыйныя вытворцы, — падкрэсліў Прэзідэнт. — На абарону нацыянальнай спадчыны павінна быць нацэлена ўся сфера культуры".

Падарэзанцыі — на сайце president.gov.by

Анатолій Маркевіч: "Пасланне Прэзідэнта абазначана асаблівую ролю культуры ў сучасных умовах"

Зварот Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка з Пасланнем да беларускага народа і Нацыянальнага сходу — галоўная палітычная падзея года. Кіраўнік дзяржавы даводзіць грамадству кірункі і прырытэты дзейнасці ў сучасных умовах. Сёлета года месца ў Пасланні надзелена культуры. Лідар назваў гістарычныя памяці і народныя традыцыі асновай захавання незалежнасці. Такім чынам, беларуская культура сёння робіцца элементом нацыянальнай бяспекі. Галіна культурна пераходзіць на іншы ўзровень адказнасці. Пра гэта — наша інтэрв'ю з міністрам Анатоліем Маркевічам.

— Анатолій Мечыслававіч, якая роля ўстаноў і дзеячў культуры ў захаванні гістарычнай памяці?

— Сапраўды, сёння дзеячы і ўстановы культуры прыцягаюць вялікую увагу. Іх ролю мы ўсе пачыталі ў 2022-м годзе. Музейі разам з Генеральнай пракуратурай зрабілі вельмі шмат, каб раскрыць тэму генцыду беларускага народа пад час Вялікай Айчыннай вайны. Мы палызіліся раней невядомымі фактамі і напелымі. Шматлікія выставы, экспазіцыі, афіцыйныя мерапрыемствы — шырокае асвятленне гэтай тэмы дазволіла занесці сучаснікам гістарычную праўду, пра якую многа сёння гавораць. Мы паказалі, якія былі канкрэтыя аперацыі, у чым канкрэтна правяўляўся генцыд: спалення вёскі, вынічанае мірнае насельніцтва, прымусова працы на акупантаў. Буйная выстава па гэтай цяжкай тэме, якую наведваў Кіраўнік дзяржавы, адкрылася 21 лютага 2022 года ў Музеі Вялікай Айчыннай вайны.

Паводле экспазіцыі засвецілі, які шмат яшчэ можна паказаць з таго, што трэба ведаць людзям. Таму праца па тэме генцыду працягнецца і будзе вельмі актуальнай, асабліва для моладзі, якія не застэпаля сваё свядок вайны. Такая моладзь не ведае элементарнай істачы ў чым-небудзь. Новая пакаленні не могуць нават уявіць настуства адсутнасці і робіцца яшчэ прыгажэйшай. Усе мы кожны дзень, кожны на сваім месцы сваёй працы ствараем Беларусь, якой варту ганарыцца.

Таму трэба ведаць сваіх героюў ва ўсіх сферах чалавечай дзейнасці, на гэтым узоры выходзіць моладзь.

— Як будзе праходзіць культурнае «імпартазамішчэнне», пытанне аб якім паставіў Кіраўнік дзяржавы?

— Раней імпартазамішчэнне разглядалася выключна ў эканамічным сэнсе. І да апошняга часу мы не заўважалі, якую школу наносяць разнастайныя «культурнікі» праекты з заходнім фінансаваннем. Бязгаловае капітаніе чужых свят і традыцый адлігвае нашу ўвагу ад нацыянальных каранёў. Узіць хаяі б той жа Хэллоўн — свята нячыстая сілы, якое ігнор нехта вельмі ўмкнецца папулярызавалі. На вошта ітэтуць беларускі ў чэму? У нас ёсць сваё культурнае, свае звычай. Іх ролю прастых людзей, іх праці ў стварэнні нашай нацыянальнай спадчыны. Апаветнае захаванне будыць зроблены ў муніцыпальнай і экскурсіі сферах.

Магнаты мелі ўласнасць у розных краінах. У палітычнай дзейнасці заўсёды кіраваліся выключна сваімі інтарэсамі, часта наносячы шкоду дзяржаве і народу. Таму за рэзкім выключэннем ні Сапегару, ні Радзівілаў нешта і дзіць патрыятымі, героімі ці прыкладам для пераімання. У той жа час прапанаванае нашага народа ўжо стала свосаабавічым брэндом Беларусі. Менавіта дзякуючы ёй наасуперак усім выпрабаванням, воінам і адсутнасці капітоўных прыродных рэсурсаў наша краіна адраджэнца і робіцца яшчэ прыгажэйшай. Усе мы кожны дзень, кожны на сваім месцы сваёй працы ствараем Беларусь, якой варту ганарыцца.

Таму трэба ведаць сваіх героюў ва ўсіх сферах чалавечай дзейнасці, на гэтым узоры выходзіць моладзь.

— Як будзе праходзіць культурнае «імпартазамішчэнне», пытанне аб якім паставіў Кіраўнік дзяржавы?

— Раней імпартазамішчэнне разглядалася выключна ў эканамічным сэнсе. І да апошняга часу мы не заўважалі, якую школу наносяць разнастайныя «культурнікі» праекты з заходнім фінансаваннем. Бязгаловае капітаніе чужых свят і традыцый адлігвае нашу ўвагу ад нацыянальных каранёў. Узіць хаяі б той жа Хэллоўн — свята нячыстая сілы, якое ігнор нехта вельмі ўмкнецца папулярызавалі. На вошта ітэтуць беларускі ў чэму? У нас ёсць сваё культурнае, свае звычай. Іх ролю прастых людзей, іх праці ў стварэнні нашай нацыянальнай спадчыны. Апаветнае захаванне будыць зроблены ў муніцыпальнай і экскурсіі сферах.

Магнаты мелі ўласнасць у розных краінах. У палітычнай дзейнасці заўсёды кіраваліся выключна сваімі інтарэсамі, часта наносячы шкоду дзяржаве і народу. Таму за рэзкім выключэннем ні Сапегару, ні Радзівілаў нешта і дзіць патрыятымі, героімі ці прыкладам для пераімання. У той жа час прапанаванае нашага народа ўжо стала свосаабавічым брэндом Беларусі. Менавіта дзякуючы ёй наасуперак усім выпрабаванням, воінам і адсутнасці капітоўных прыродных рэсурсаў наша краіна адраджэнца і робіцца яшчэ прыгажэйшай. Усе мы кожны дзень, кожны на сваім месцы сваёй працы ствараем Беларусь, якой варту ганарыцца.

Таму трэба ведаць сваіх героюў ва ўсіх сферах чалавечай дзейнасці, на гэтым узоры выходзіць моладзь.

янальнага выяўленчага і тэатральнага мастацтва ў 2023-м будучы праведзены рэспубліканскія конкурсы "Нацыянальнае тэатральнае прэмія" і "Нацыянальная прэмія ў галіне выяўленчага мастацтва", конкурс п'ес аб партызанах і падпольшчыках і іншыя праекты.

— Якія ёсць крыніцы фінансавай падтрымкі творчай працы на развіццё і прапагандзе беларускіх традыцый?

— У нашай краіне існуе адмысловае сістэма дзяржаўнай падтрымкі галеналітх творчасці ў розных галінах мастацтва. У першую чаргу гэта прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духойнае адраджэнне" і спецыяльныя прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь з дзятчым культуры і мастацтва. Ёсць прэміі Саюзнай дзяржавы ў галіне літаратуры і мастацтва. Раз на два гады ўручаюць прэміі Феларыяўскай прафэсіяў Беларусі ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматырскай творчасці. Штогод раскарджэннем Кіраўнік дзяржавы прызначаюцца гранты работнікам культуры на развіццё наватарыскіх праектаў.

Наша міністэрства другі год запар праводзіць конкурс культурных праектаў патрыятычнай сфераў у розных сферах — гэта прафесійнае мастацтва, кінамаграф, музейная, бібліятэчная справа, тэатральнае дзятчыннае, аматырскае мастацкае творчасці. У спабарніцтве можа ўдзельнічаць любая ўстанова культуры. Таксама неглыба жыць, што ў Беларусі звычайна людзі многіх нацыянальнасці. І менавіта дзяржава стварае ўмовы для падтрымкі культурнай ідэнтычнасці, захавання і развіцця гэтых народнасцей. Наш Рэспубліканскі

фэстываль нацыянальных культур — яркае свядчанне шматвызначнага беларускага культурнага ідэнтытэту і прапагандзе беларускіх традыцый.

— У іншых краінах традыцыйнае мастацтва з'яўляецца неад'емнай часткай турыстычнага бізнесу. А як у нас?

— Летас наша золатае Беларускае саломашленне — дадзелена ў сувесцінае Рэспубліканскае нацыянальнае культурнае спадчыны ІЮЕСКА. Нашымі спецыялістамі ўжо падрыхтаваны два дзесяці ўвясення ў гэты раэстр неглыбокай народнай тэхналогіі ткацтва і мастацтва вышынкі. Адзнака ў спісе ІЮЕСКА — свядчанне выключнай каштоўнасці сувесцінага ўзроўню. Для народных майстроў гэта будзе добрай падтрымкай. Адзнака ў спісе ІЮЕСКА — свядчанне выключнай каштоўнасці сувесцінага ўзроўню. Для народных майстроў гэта будзе добрай падтрымкай. Адзнака ў спісе ІЮЕСКА — свядчанне выключнай каштоўнасці сувесцінага ўзроўню. Для народных майстроў гэта будзе добрай падтрымкай.

Сёння міністэрства актыўна садзейнічае таму, каб пашыраць асартымент конкурсу культурных праектаў патрыятычнай сфераў у розных сферах — гэта прафесійнае мастацтва, кінамаграф, музейная, бібліятэчная справа, тэатральнае дзятчыннае, аматырскае мастацкае творчасці. У спабарніцтве можа ўдзельнічаць любая ўстанова культуры. Таксама неглыба жыць, што ў Беларусі звычайна людзі многіх нацыянальнасці. І менавіта дзяржава стварае ўмовы для падтрымкі культурнай ідэнтычнасці, захавання і развіцця гэтых народнасцей. Наш Рэспубліканскі

Сярод найбольш папулярных калектыў варту назваць Беларускае дзяржаўнае ансамбль "Песняры", Мінскае абласное філармонію, Мінскае дзяржаўнае тэатр, Рэспубліканскі тэатр беларускай драматыі, Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы ім. Ленінскага камсамола Беларусі і іншыя. Такім чынам, у сферы культуры ёсць флагамены, якія працуюць эфектыўна і паводзіць добры прыклад для іншых.

— Дзякуй за размову.

Віктар ГАБЫШ

Зберагчы мір, стабільнасць, дабрабыт

Шэсць умоў захавання суверенітэту і незалежнасці абазначыў Прэзідэнт ў Пасланні беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу. На чым Кіраўнік дзяржавы зрабіў акачты? І якія задачы паставіў перад сферай культуры? Пра грунтоўнае — сцісла, па парадку.

У ШЫРОКІМ ФАРМАЦЕ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 31 сакавіка звярнуўся са штогадовым Пасланнем да беларускага народа і Нацыянальнага сходу. Мерапрыемства прайшло ў шырокім фармаце ў Палацы Рэспублікі. У ліку запрошаных было больш за 2,5 тыс. чалавек. Сярод іх — прадстаўнікі Міністэрства культуры на чале з Кіраўніком ведамства Анатоліем Маркевічам. Пасланне Прэзідэнта слухалі ў працоўных калектывах — трансляцыя выступлення вялася ў розных установах па ўсёй краіне. Пытанні раздзелены рэспублікі і грамадства, заданыя Лідарам, сталі прадметам шырокага абмеркавання ў сферы культуры.

КАНЦЭНТРАВАНЫ ПОГЛЯД

Тэмай Паслання Прэзідэнт назваў умовы захавання суверенітэту і незалежнасці. Свой зварот пачаў з прызнання: перад гэтай сутрачай уявілася сачыў за тым, што гавораць людзі, і падрыхтаваў алказы, якіх чакаюць. У Пасланні — канцэнтраваны погляд Кіраўнік дзяржавы на падзеі ў краіне і свеце ды гэзісны план — як і куды будзем рухацца далей.

За тры гады Аляксандр Лукашэнка дэталёва патлумачыў рэалітычную абстаноку, пазначыў

найважнейшыя знешнія вектары Беларусі і гістарычны ўрокі для нашай дзяржавы. А галоўнае — заставіць увагу на пастулатах, якія дазваляць нам зберагчы мір, стабільнасць і дабрабыт.

СІЛА ДЛЯ ПЕРАМОГ

Адной з найважнейшых умоў Прэзідэнт назваў народнае адзінства: "Менавіта адзінства давала нам сілы для перамог над ворагамі і абставінамі". Так, па словах Аляксандра Лукашэнка, было падчас рэвалюцыйных ліхалеццяў, калі беларускі народ не ўпусціў шанец заклісці асновы нацыянальнай дзяржаўнасці. Так было ў 1939-м, калі ўз адналіся гістарычна беларуская зямлі, што з'яўлялася немагчымым без імянення жыць у адной сям'і. Так было ў гады Вялікай Айчыннай, калі акупанты сутыкнуліся з сапраўды ўсенародным супрацівам, бесперадэнтным у гісторыі свету.

"У шэсці пасляваеннае час, у лікві прызнання: перад гэтай сутрачай уявілася сачыў за тым, што гавораць людзі, і падрыхтаваў алказы, якіх чакаюць. У Пасланні — канцэнтраваны погляд Кіраўнік дзяржавы на падзеі ў краіне і свеце ды гэзісны план — як і куды будзем рухацца далей. За тры гады Аляксандр Лукашэнка дэталёва патлумачыў рэалітычную абстаноку, пазначыў

у лічбах

Центральная бібліятэка ім. М. Горькаго

4746 падпісчыкаў

Падпісацца

@petrikovcd Бібліятэка Петрыков

16,3 тыс. падпісчыкаў

Падпісацца

Бібліятэкі аддаюць перавагу:

70% сацыяльнай сетцы "УКантакце"

38% сацыяльнай сетцы "Аднакласнік"

33,5% сацыяльнай сетцы Instagram

Лідары па колькасці ўдзельнікаў:

"Аднакласнік"

2,9 тыс. Іўеўская раённая бібліятэка

3,1 тыс. Цэнтральная дзіцячая бібліятэка г. Мінска

16 тыс. Петрыкаўская цэнтральная раённая бібліятэка

Сацыяльныя сеткі ў дапамогу

Як працуем з найноўшымі тэхналогіямі?

Пытанні камп'ютарызаванай і інфарматызацыі бібліятэк Беларусі рэгулярна разглядаюцца як на рэгіянальным, так і на распубліканскім узроўнях. І новая статыстыка, якой з намі падзяліліся ў галоўнай кніжнай скарбніцы краіны, сведчыць, што маштабныя зручкі ў гэтым аспекце бібліятэчнага жыцця — ужо рэальнасць і, можна сказаць, сапраўдная будзённасць.

у Instagram — старонка Цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі г. Мінска (3,1 тыс. падпісчыкаў). Сацыяльная сетка TikTok не нагта распусцілася, аднак зварота на сябе ўвагу старонка Петрыкаўскай цэнтральнай раёнай бібліятэцы ўжо 16,3 тыс. падпісчыкаў!

ПРАЦА НА ПАПУЛЯРНАСЦЬ

Шкава, што розныя бібліятэкі тлумачыць сваю актыўнасць у той ці іншай сацыяльнай сетцы па-рознаму. Некаторыя ўстановы, напрыклад, выбіраюць платформы, больш запрабаваўшы ў моладзі.

— Сёння мы прысутнічаем у розных сацсетках, асабліва актыўна выкарыстоўваем у інтэрнэце палічас кавідных абмежаванняў, — патлумачыла намеснік дырэктара па бібліятэчнай рабоце Цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк Мінска **Алена Чарняўская**. — Выкладваем ролікі, робім віртуальныя выставы, відэарысы. А Instagram, што карыстацца папулярнасцю ў дзяцей і моладзі ды дае магчымасць хутка прагледзець інфармацыю, я думаю, менавіта з гэтай прычыны так у нас "раскруціўся".

Зразумела, на палобнай "раскруткай" праца працягвае самаадуля, не ішкдуючы высілкаў. Тады вынік абавязкова прыйдзе. Доказ — ужо згаданая Іўеўская раённая бібліятэка.

— Наў сваёй старонцы ў "Аднакласніках" прапавалі вельмі шчыльна, і гэта была першая сацыяльная сетка, дзе мы завалі акаўнт, — распувае дырэктар Іўеўскай раёнай бібліятэкі **Святлана Мірошчык**. — Прапавалі нават з дома, адсочвалі кожны ляд, прапавалі ўступіць у групу аданым чытачам і амаатарам літаратуры, тым, хто заікаваўся нашай інфармацыяй

пра розныя бібліятэчныя падзеі. Таму, хоць і маем прадстаўніцтвы ў іншых сацсетках, "Аднакласнік" атрымаўся найбольш запрабававаным.

Падчас кавіду ўсе без выключэння ўстановы культуры Беларусі, у тым ліку і кніжныя скарбніцы, актыўна пашырлі прысутнасць у інтэрнэце. У прыватнасці — і на відэахостынгу YouTube, дзе з'явіліся сотні ролікаў, прысвечаных прапагандзе чытання ці падзеям бібліятэчнага жыцця.

Не стаў выключэннем і TikTok, дзе ідларства трымае Петрыкаўскае цэнтральнае раёнае бібліятэка. Складнік поспеху — заікаўленны і харызматычны супрацоўнік, неаб'яваваны да ўсяго новага і адметнага.

— Думаю, наша старонка ў TikTok набыла такую папулярнасць з некалькіх прычын, — адзначае дырэктар Петрыкаўскай раёнай бібліятэкі **Ташына Галіцкая**. — Па-першае, у нас вельмі добры і зладжаны калектыў, дзе ўсе без выключэння адгукаюцца на прапанову паўдзельнічаць у здымках таго ці іншага роліка. Па-другое, галоўны генератор розных ідэй для TikTok — гэта Святлана Яжкова, якая распувае сцяроўны відэа, што прапагандаюць чытанне, любоў да Радзімы, здаровы лад жыцця ды шмаг чаго яшчэ. І, мабыць, трэці, але таксама немалаважны фактар — аўдыторыя канала ў асноўным жаночая. А ў роліках часта ўдзельнічае харызматычны кіроўца аўтабібліятэкі **Александр Булка**, які спрыяе таму, што ўсё больш і больш карыстаўнікаў праглядаюць нашы відэа.

ІНТЭРНЭТ НА ПЕРСПЕКТЫВУ

Так, інтэрнэт ікліва стаў папулярным сродак узамедзнення паміж людзьмі ва ўсім свеце. У тым ліку — у бібліятэчным асяроддзі Беларусі. Садзейнічае гэтаму і высокая доля падключэння айчынных кнігасховішчаў да найноўшых камунікацый, што пашыржаюць апошні статыстыка дэманструе.

— Калі ў 2012-м мелі выхад у інтэрнэт 59% кніжных скарбніц, ды сёння, праз 10 гадоў, магчымасць карыстацца рэсурсамі Паўніцна ішч у 89% публічных бібліятэк краіны, — кажа **Вольга Бандачук**. — Увогуле, капі браць статыстыку па рэгіёнах, то поўнісна падключана да Сёвіца публічнай бібліятэкі Мінска, Гродзенскай, Мінскай і Магілёўскай абласцей.

Як бачна, казачыкі падключэння да інтэрнэту дасягае амаль 90% — іянер варту ў аддзельных паселішчах можна карыстацца выгодамі найноўшых тэхналогій. Праўда, не ўсе бібліятэкі маюць сайты. Але для ўстаноў ў той ці іншай меры або нават у аграгарадку стварэнне асобнага сайта не заўсёды апраўдана. Гэтую думку павяржае і **Вольга Бандачук**:

— Сёння ў нашай краіне каля 400 бібліятэк (19%) маюць розныя вэб-прадстаўніцтвы. Така нешматлікасць тлумачыцца тым, што з агульнай колькасці кніжных скарбніц 78% — сельскія філіялы, дзе працуе, як правіла, адзін бібліятэкар. На практыцы гэты адмысловы статыскавец з шэрагам абстаіні, які тарможыць "уваходжанне" бібліятэкі ў інтэрнэт-прасторы, — ад элементарнага недахопу часу да праблем тэхнічнага або кампетэнтнаснага характара.

Шчыра кажучы, аднаму чалавеку, які б ён ні быў дасведчаным і заікаўленым, складана разбірацца і з сафтам, і з асноўнай бібліятэчнай працай. Таму не дзіва, што ў сельскай мясцовасці тых, хто завольніў асобную старонку для ўстаноў у Сёвіце, можна пералічыць па пальцах адной рукі. Але гэтыя энтузіясты ў Беларусі, натуральна, ёсць. Магчыма, неўзабаве і будзе больш. Балазе сфера інфарматызацыі краіны пастаянна развіваецца і ўдасканальваецца. І тое яшчэ раз сведчыць, што стварэнне сайтаў і старонак у сацыяльных сетках бібліятэкам — не нейкая прыхамаць, а наўдзённая патрэба ў наш іклівы і прагрэсўны час.

Юрый ЧАРНЯЎКЕВІЧ

Магчымасцей для самапрэзентацыі ў артыстаў-пачаткоўцаў цяпер няма. З'явіліся нават адмысловыя фірмы, якія ладзяць дзіцячыя конкурсы. Вядома, за ўносы ўдзельнікаў. Сваёй мэтай такія артыстаў называюць падтрымку юных талентаў. Але ж у бізнесе на першым месцы стаіць заробак, што адбавіцца на ўмовах правядзення і выніках спаборніцтваў.

Нельга не заўважыць, як ні-вельпуча вартасць узнагарод на палобных конкурсах. Філіцы з вынікамі, што ёсць у вольным доступе, красамоўна аб гэтым сведчаць. Чарговы спаборніцтва — толькі ў намінацыі "Вакал" прысуджана 230 дыпломаў розных ступеней. Арганізатары на сайце называюць сарод сваіх пераваг факт, што прызы і ўзнагароды прадудзджаны для кожнага ўдзельніка. У той жа час сьвяджаюць на конкурсе загартоўваюцца характар і воля. Думаецца, для ўмацавання асобных якасцей неабходна ўсё ж задаваць пэўную планку шчэжасці і захоўваць дух сапраўднай барацьбы. Ці здалее юны артыст у будучыні справіцца з выправававаннямі, адзакватна ашаніць сябе? Клінічны псіхолог **Хайм Гіног** наконіт знешняй магчымасці псаў: "Многія бачыць вераць, што паквала дапамагае дзіцяці атрымаць упэўненасць у сабе. Не самей жа стварэнне пачынае можа прывесці да знервавацыі, кепскіх паводзін дзіцяці. Чаму? Ды таму, што чым больш яго чэ неасуджанае павалы, тым частей ікліцца правільна свая сапраўдную натуру".

Незалежна ад вынікаў падзачны ляд за падрыхтоўку ўдзельніка атрымаеце кожны педагог. Можна сказаць, купіце дадатковы радок у спісочасе ўласных дасягненняў. Выдатны спосаб сабраць вяржае партфолія за кароткі тэрмін. А для недасведчаных бачкоў калекцыя такіх сяртыфікатаў у патэнцыяльнага наступніка стане іштэрком аднаш менавіта яму дзіця. І гэты вядучы таксама пачынае ўдзельнічаць у палобных конкурсах — зарабляць балы ў скарбніцу педагога. Бачыць ж не пашкажучы грошай на ўносы: каму не хочацца, каб дасягненні дзіцяці атрымаў публічнае прызнанне? Ды і самім сабе трэба нека дэказань, што выдаткі на паходы ў музычную студыю былі не пустой тратай, а інвестыцыяй.

Юны талент уключаецца ў басконцы працэса спаборніцтваў. Педагогу — рэзугацыя, бачкам — гонар, дзіцяці — самасвядомасць і дадатковыя матывацыя. А калі павяржце глыбей ды задумача аб перспектывах? Звешца, узнагароды да зусёўны мусіць гарантаваць паўтарэнне "правільных" паводзін. Аднак не трэба забывацца на эфект звышпапраўдана (калі палобнае зааховаванне

Фількава грамата для дойнай каровы

Некамерцўны погляд на камерцўны фэйк

мьяншае ўнутраную матывацыю да выканання задачы і ішквалі раней дзейнасць становіцца неправавамай без атрымання ўзнагароды).

САМААБВЕШЧАНЫ АЎТАРЫТЭТ

Пытанні часам узнікаюць да кампетэнтнасці судзьяў на палобных конкурсах. Да прыкладу, на адным з такіх спаборніцтваў абсалютна ідэнтычны склад журы прадудзджаны для намінацыі "Вакал" і "Дэкарэаўна-прыкладная творчасць". Тры з чатырох чальцоў працуюць у сферы эстраднай музыкі, толькі адзін — у сферы дызайну. І ішквалі, і кравец, і каваль, і струналь? Прыкладна так прэзентуюць судзьяў на сайтах арганізатараў.

Каб набыць цану асобам, пералічваюцца ўсе магчымыя ролігі. Пагадзіцеся, лепшэй паважна: "Прэзідэнт >>> ашыя выліў міджнародных фестывалюў, Сусветнай ашыяшчы выканальніцкай мастацтваў, Сусветнага саюза прафесійнага харэаграфараў". Варта толькі разабрацца ў історыі і задачах гэтых арганізацый — і ўсё велькі эксперта распысца. З Сёвіца велькі дэвадзешаць, што згладны "прэзідэнт" сам і заснаваў пералічаным асацыяцыя, а сутнасць іх дзейнасці звольніца да фестывальнага конкурснага бізнесу.

Не грэбоўчы нават прымавацца да буйных міджнародных устаноў. Так, ужо знаёмым эксперт называецца кі-

раўнікам сёкцыі сваёй краіны ў "Міджнароднай ашыяшчы на танцы ЮНЕСКА" (пастаянна падкрэслівана дзятчына спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

Тым часам Міджнародны савет па танцах з'яўляецца наўрававай арганізацыяй у афіцыйным партнёрсце ў ЮНЕСКА, але не мае права прадстаўляць гэтае навуковае

праўнікам сёкцыі сваёй краіны ў "Міджнароднай ашыяшчы на танцы ЮНЕСКА" (пастаянна падкрэслівана дзятчына спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

ГЛЯНЦАВЫ САМВІД

Зрэшты, не толькі тут арганізатары прымавацца, каб прыцягнуць капі магца больш удзельнікаў. Які конкурсе наўвазі — міджнародны. А ў спісе ўзнагароджаных, што рас-

пцянуўся ці не на сотню аркушчў, ніводнага прадстаўніка замежжа. На якой палатаве спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

Тым часам Міджнародны савет па танцах з'яўляецца наўрававай арганізацыяй у афіцыйным партнёрсце ў ЮНЕСКА, але не мае права прадстаўляць гэтае навуковае

праўнікам сёкцыі сваёй краіны ў "Міджнароднай ашыяшчы на танцы ЮНЕСКА" (пастаянна падкрэслівана дзятчына спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

Тым часам Міджнародны савет па танцах з'яўляецца наўрававай арганізацыяй у афіцыйным партнёрсце ў ЮНЕСКА, але не мае права прадстаўляць гэтае навуковае

вы — арганізатара конкурсу. Унутры — кулінарныя рэцэпты і невялічкія тэксты пра "зорных дзетак". Матэрыялы стракаіць арфаграфічнымі і пунктуацыйнымі памылкамі. Рэгістрацыйны звестак няма. Такім чынам, артыстаў-пачаткоўцаў заіваваюць на платнае конкурсы аб'яанкамі пра інтэрыю ў СМІ, а ў рэальнасці ўзнагароджваюць некалькіх забяганых натаўкамі ў самвыдаўскай брашуры.

ШТО ЛІЧЫЦЬ ІНВЕСТЫЦЫЯЙ?

Памер уносу можа быць розным, аднак найчасцей у праналізаваных палажэннях сустракаюцца коштў ў раёне 69—79 рублёў на аднаго сліста. Бачкам і іншым гледачам прапануюць заплаціць 10 рублёў за ўваходныя квітокі. Калі ўдзельнік хоча заявіцца ў дадатковы намінацыі, яму давадзешца пералічыць яшчэ 48 рублёў. Як тлумачыць арганізатары, гэтыя грошы ідуць на арэнду канцэртнай залы, светлавога і гукавога абсталявання, паслугі персаналу ў залы, куплю ўзнагарод і сувеніраў, забеспячэнне рэжывітам, упрыгажэнне фотазон і сіноны. Якая частка з атрыманых грошай становіцца прыбыткам, з адкрытых крыніц дэвадзешца немагчыма.

Нірэлка ўносе патрабешца і на тых спаборніцтвах, што ладзяць дзятчына ўстаноўва. Напрыклад, удзельнікам спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

Тым часам Міджнародны савет па танцах з'яўляецца наўрававай арганізацыяй у афіцыйным партнёрсце ў ЮНЕСКА, але не мае права прадстаўляць гэтае навуковае

праўнікам сёкцыі сваёй краіны ў "Міджнароднай ашыяшчы на танцы ЮНЕСКА" (пастаянна падкрэслівана дзятчына спаборніцтва надалены статус міджнароднага? Удзельнікі з іншых краін, верагодна, былі, але не вытрымалі канкурэнцыі з беларускімі дзятчы. Велай нашых!

Тым часам Міджнародны савет па танцах з'яўляецца наўрававай арганізацыяй у афіцыйным партнёрсце ў ЮНЕСКА, але не мае права прадстаўляць гэтае навуковае

Той, хто першым увасобіў легенду

Да 80-годдзя заслужанага артыста БССР Уладзіміра Рагаўцова

— Уладзімір Міграфанавіч, вы з тых, каго называюць дзецьмі вайны, вы размаўлялі з яе жывымі сведкамі. Што для вас вайна?

— Я нарадзіўся ў 1943-м, і мае асабістыя ўспаміны адносіцца да пасляваеннага часу. Ён быў цяжкі. Мы жылі ў невялікім мястэчку Бялянічы, дзе святкавалі аднаўленне кожнага цаглянага дома. Самымі яскравымі момантамі той пары былі фільмы. З савецкай класікі запалі ў душу “Чапаяў”, “Кубанскія казакі”, “Паданне аб зямлі Сібірскай”, “Малая падар’я”, “Подвиг дзевяцінаццацінагага года”. Таксама адрэзу паляі Вялікай Айчыннай вайны і многія іншыя фільмы. У 1940-х і 1950-х гадах у нас былі і замежныя фільмы, і асабліва фільмы з Італіі і Францыі. У 1940-х гадах у нас былі і замежныя фільмы, і асабліва фільмы з Італіі і Францыі.

Вайна для мяне агукнулася рэхам і зусім нядаўна. У інтэрв’ю, на сайце праекта “Дарога памяці”, я знайшоў свайго дзядзьку, які загінуў у 1944-м. Было вельмі кранальна, я ўбачыў фатаграфію сваяка, яе суправалджа музыка. Гэтае пацудоўнае некага яланна і цяпер са мной. Трэба заўважыць: ніхто ў сям’і не ведаў, дзе дзядзька пахаваны. Гаварылі, што ён быў дэткам, зусім малым — 19 гадоў, што збілі яго недзе пад Літвой. Мая прафесійная дзейнасць таксама аказалася звязана з тэмай вайны — праз фільмы “Трыжоннае шчасце”, “Парашуты на дрэвах”, “Помні імя сваё”. Дарчы, чатырохсерыйнае “Трыжоннае шчасце” стала першым з айнааных тэлесерыяляў.

А летася на Беларускім радыё мы з Марыяй Георгіеўнай Захарэвіч былі расказчыкамі ў радыёфільме-рэквіеме “Вогненная памяць” Галіны Васільевы Шаблінскай. Гэта радыёпастанова ў чатырох частках паводле кнігі пісьменніка Алеся Аламовіча, Янкі Брыля і Уладзіміра Калеснікі “Я з вогненнай вёскі...”. Ролі выканалі многія вядомыя артысты мінскіх тэатраў. Спектакль гучаў у эфіры з 15 па 18 снежня. Цяпер з творам можна пазнаёміцца ў інтэрнэце.

Вялікую частку жыцця я правёў побач з удзельнікамі Вялікай Айчыннай, франтавікамі. Гэтаж, як і яны, гавару: зыхай вайна будзе праклятай! Што тычыцца майго пакалення — гэта пакаленне адлігі, так званыя шасцідзясятнікі. У 1960-я, калі мы вучыліся, раітам абрынуць патак новай інфармацыі, творчасці, чалавечай энергіі. У Маскве, куды ўсе мы рушылі, з’яўляліся новыя тэатры — “Сучаснік”, Тэатр на Таганцы. Паэты — Ёўтушніка, Вацясенскі, Ахматуліна — пачалі легендарна чытаць калі помнікі Пушкіна. Дарчы, з тых часоў можна гаварыць пра расквітні савецкага тэатра, які, на мая думку, вышэйшы за ўсё, што робіцца сёння.

— У 1990-я савецкі тэатр яшчэ існаваў. Але былі і адліга, якую параўноўваюць з парой шасцідзясятнікаў.

— Асабіста я не лічу пасляперабудовачны час адлігай. Для мяне гэта перыяд застою і нейкай страаты, змроку. Талоны, чэргі... Я нават не памятаю, што мы тады гралі на сцэне. Неяк уладкавалася ўсё пазней. У 2002-м мы паставілі “Вечар”, потым “Чорную панну Нясвіжа”. Сёння мы адраділі гэтыя спектаклі.

— Акцёры вашага пакалення ігралі ў моладзі такія ж шырокія магчымасці?

— Дзілершанаму пакаленню акцёраў пашанцавала. Яны здымаюцца ў тэлесерыялях, і серыяляў шмат. А мы шлі на радыё і тэлебачанне. Гэтая работа была плённай. Беларускія радыё для многіх з нас стала родным домам. Там свае, унікальныя, адрэза ад тэатра атмасфера. Калі працуеш з мікрафонам, яго падмануць немагчыма. І кожнае адпясне пацудоўна трэба перажыць насамрэч, каб толпе гучаў праўдзівя.

— Вы ж дагтуль супрацоўнічаеце з Беларускім радыё?

— Так, ужо 60 гадоў. Прышоў у 1963-м, калі быў студэнтам трэцяга курса. Мяне запрасіла Ірына Барысэўна Андрэева — жонка майго настаўніка, выбітнага дыктара і педагога Ільі Львовіча Кургана. Мой лобот зарыўся яшчэ ў старым будынку радыё ў доме № 3 на вуліцы Інтэрнацыянальнай. Я так хвалюваўся, што, скончыўшы за-

піс, перакліў магнітафон. Думаў, больш не паклічуць. Але і сёння мяне час ад часу запрашаюць на асобныя праекты. У інтэрв’ю дагтуль папулярныя запісаная мной аўдыякніжка, а па сутнасці — радыёпастанова “Крэцісэрава саната” Талстога, “Стары і мора” Хемінгуэя, “Сарочнінскі кірмаш” Гоголя, “Калядны харал” Дзікенса, “Шляхіці Завальна, або Беларусь у фантастычных апавяданнях” Барчэўскага, дваццацігадзінна “Трыумфальная арка” Рэмарка. Наогул, я лічу, што радыё вельмі развітае ўзлеўненне.

— У вашай акцёрскай кар’еры былі цяжкасці?

— Увесь час. Я ж заўсёды добра вучыўся. Школу скончыў са срэбным медалём. У мяне комплекс выдатніка, які лепш за ўсіх ведае, і што належыць рабыць. Напэўна, трэба было іці не ў акцёры, а ў начальства (усміхаючыся).

— Пасія атрымання звання заслужанага артыста рэспублікі быў, бадай, самы трапны момант, каб падацца ў начальства. Чаму ж не пайшоў?

— Да таго часу я ўжо здымаўся ў кіно, меў поспех на сцэне. Як кажуць, падганіў “тэатральную башчу”. Гэта пацудоўна, якое зведзешся, калі стаіш на пэдмоствах, а зала ва ўнісон з перажываннямі твайго героя замірае ў абсалютнай цішыні ці выбухае апладысмантамі. Ад такога немагчыма адмовіцца.

Тэатр жа робяць акцёры і гледачы разам. Бывае, пачынаеш граць і разумееш, што кантакту няма. Падладжаешся, шукаеш з публікай агульную мову. І вось яно, знайшоў, ага, мае сталі! Таму тэатр — гэта “хвароба”, гэта цалкам асабілае асяроддзе. Нават тых, хто прыходзіць сюды служыць у горабці ці ў касу, з часам “захворваюць”, не сыходзяць, нягледзячы на невысокі заробак, і праносяць тэатр праз жыццё.

— Вы працуеце на сцэне разам з моладдзю. Чым новае пакаленне адзінаццацігадовага ад вашага?

— Акрамя таго, я з 1982-га выкладала сцэнічную мову. Амаль 20 гадоў адпрацаваў у Акадэміі мастацтваў з Курганам. З 1998-га шыраваў у БДУКМ. Мае студэнты ў Маскве на Міжнародным конкурсе чытацкіх работ імя Антона Паўлавіча Чэхава рэгулярна займаюць прызавыя месцы, становяцца дэяртамі. Я ўвесь час камунікую з моладдзю. Хаця яна іншая, інакш бачыць свет.

Наша пасляваеннае пакаленне выхавана на пакутах. Мы вядалі гора, бяду, галечу. Сённяшнія юнакі і дзяўчаты, дарчы, як і іх бацькі, выраілі на ўсім гатовым. Яны прывыклі да прыгожасці і дарабітасці. Але, як пісалі класікі, “пакуты мастака ўзбагачаюць, а мешчаніна азілабляюць”. І атрымаваецца, што сярэдні ўзровень майстэрства цяперашняга сытага пакалення вышэйшы, чым быў наш. А вось спраўдзены, яркіх зорак практычна няма. Хаця, можа, раней людзі проста мелі багацейшае ўзлеўненне і жылі ў больш шэрай рэальнасці, таму акцёры тэатра і кіно так абагаўляліся...
Віктар ГАУРЫШ
Фота з архіва Уладзіміра Рагаўцова

На Беларускім радыё

Самір Елчыеў

Колькі разоў упасці, каб узляцець?

Што вылучае паспяховага чалавека? Можна доўга разважаць аб прыродных дадзеных, працавітасці і удачы, але рубрыка “Максіма Маладых”, здаецца, вывела галоўны кампанент поспеху — упартасць.

“ Я неяк асабліва пражываю беларускія песні, магу данесці патрэбную эмоцыю.”

Нашы героі не апскаваюць рукі пасля няўдач, спрабуюць зноў і зноў, кіруюць выхадзі лёсу ў ўласным магчымасцям. А пасля аказання на п’едэсталях да на старонках “К”. Самір Елчыеў прадставіў Беларусь на Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні — “Вібеко — 2023”. Колькі разоў ён спрабаваў праіці адбор, якія шчэкасі сустрэкаліся на шляху і яго удалося захаваць веру ў сябе?

ВУЧЫЦЦА Ў НАЙЛЕПШЫХ

Самір пачаў займацца спевамі са школьнага ўзросту. На ўроках музыкі настаўніца заўважыла яго выключна зольнасці і запрасіла ў гурток.

Насамрэч, голас у нашага героя многія звярталі ўвагу. Педагогі наўзахваткі заклікалі таленавіта дзіця да сябе. Хлопец, ужо тады разумеючы, што чым больш рознага вопыту — тым больш ведаў, пераходзіў ад аднаго настаўніка да іншага.

Важнай прыступкай у кар’еры Саміра Елчыева стала перамога на аршышкі раённым фестывалю творчасці дзяцей і моладзі “Будзь зоркай!”. Там Саміра прыкмеціў педагог узорнай студыі эстраднай песні “Рафэля” гарадскага Цэнтра культуры, дзе хлопчык праймаўся да наступлення ў Магілёўскі дзяржаўны каледж мастацтваў на спецыяльнасць “Мастацтва эстрады (сэва)”.
— Я ўдзячы кожнаму настаўніку, хто даў мне нешта важнае, навучыў прафесійным навыкам або чалавечым якасцям, — кажа герой.

ДА НОВЫХ ВЯРШЫНЬ

Вучоба ў каледжы акрыла перад Самірам дзверы ў свет сапартнёрства. Ён шчыра прызнаецца:

— Я паўдзельнічаў, напэўна, ва ўсіх песенных конкурсах Беларусі і ў некагортых замежных. Але нават пасля таго, як прайшоў нацыянальны адбор на “Славянскі базар”, разумею неабходнасць рухацца далей.

Цяпер наш герой пачаў працаваць на раздмержаванні ў ролінай Оршы ў гарадскім Цэнтры культуры “Перамога” загадкама дзіцячага сектара.

— У нас шмат аматарскіх калектываў. Хлопчыкі і дзяўчынкі наведваюць заняткі па харэаграфіі, малыванні, музыцы, і я кірую гэтым працэсам, — тлумачыць малады чалавек.

Сам выкладаць пакуль не збіраецца, хоць і мае для гэтага прыдатную кампетэцыю. Нашага героя больш прыбавляе сцэна, з якой ён кранае сэрцы людзей.

ЛАВІЦЬ НАТХНЕННЕ

Аб планах малады талент распытае з асірохроддзе, але ж марыць сабе дазваляе:

— Хачу развівацца як сольны выканаўца. Разумею, гэта досыць цяжка, затратна і ў фінансавым, і ў эмацыянальным плане, але выступаць з уласнымі песнямі — мая галоўная мэта ў жыцці.

Самір ужо запісаў два трэкі, але іх пакуль не выпускае, плануе пазнаёміць свет адрэзу з альбомам.

— Вершы пішу сам, — трохі саромеючыся, распавядае наш герой. — Гэта, напэўна, як у многіх, пачалося: мне было гадоў шаснаццаць, першае непадзеленае каханне... Радкі выдалося з’явіліся ў галаве, і я адчуў, што больш без гэтага не змагу.

Наватленне прыходзіць да хлопца ноччу. Ён гуляе па маўлькім горадзе, слухае аранжыроўкі без слоў і стварае тэксты.

— Галоўнае — адрэзу ўсё з’яўляецца. Бывае, чатырохрадкоўе прынішча і, калі яго не зловіш, не перанесі ў нататкі ў тэлефоне або на паперу, яго знікне, растворыцца ў паміці, — дзеліцца сакрэтамі творчага працэсу співак.

Цяпер Саміру здаецца, а ў пянаццаць гадоў здалялася першая спроба трапіць на “Славянскі базар”.

— Выклаў на сваю старонку ва “УКантакце” пост з фатаграфіяй фестывалю і подпісам: “Калі-небудзь я там спіяю”, — смеецца наш герой.

Летася выканаўца дайшоў да другога этапу, аднак прасунуцца далей не удалося. І толькі ў 2023-м здолеў дамагчыся мэты.

— “Славянскі базар” — самы прэстыжны конкурс, бо на ім ты не толькі адкажеш за сябе, але і прадставіш краіну. Хочацца скончыць вышэй за галаву, паказаць Беларусь з найлепшага боку. Так, гэта вельмі прыкмеці педагог узорнай студыі эстраднай песні “Рафэля” гарадскага Цэнтра культуры, дзе хлопчык праймаўся да наступлення ў Магілёўскі дзяржаўны каледж мастацтваў на спецыяльнасць “Мастацтва эстрады (сэва)”.
— Я ўдзячы кожнаму настаўніку, хто даў мне нешта важнае, навучыў прафесійным навыкам або чалавечым якасцям, — кажа герой.

ЗАДАЙ НАСТРОЙ!

Першы этап адбору прайшоў для хлопца без асабліва хвалюванняў. Ён разумеў, што ўсё ўдзельнікі маюць высокі ўзровень, аднак рэальна ацэньваў і ўласныя сілы. Крыху складаней было, калі засталася на пяць чалавек з кожнай вобласці:

— Я памятаю сваю думку на другім туры: “Які магутны вакал!” Нівондзга аматара, толькі прафесіяналы!

Праход у фінал стаўся шокам. Самір прыхаў у Слуцк з маленькай групай патрымкі: Юрыя Жукаў пісаў аранжыроўку, а яго жонка дапамагла з арганізацыйнымі момантамі.

— Шчыра кажучы, я сам сабе здаваў падтанне: “Што я тут раблю?” Без сувязей, без прывіт... У некагортых выступоўцаў былі пільны каманды, прыгожыя касцюмы. Я ж быў адзін. Мой годзе і мае пачуці — вось і ўся абра, — успамінае співак.

Хвалювання дадалі і той факт, што на дэсанні ён выпягнуў першы нумар. Нешчасна. На конкурс ёсць прыкета: калі ў пачатку выступаеш — не перамагаеш. Лічыцца, быццам журы забываецца праз шматлікія ўражанні.

— Я вельмі крытычна да сваіх навыкаў, заўсёды хачу зрабіць як мага лепш. Аднак у той момант вырашыў: выпягнуць адлічка — мая перавага. Я здам рад, і хай астатнія спрабуюць даянаціцца да майёй пасткі, — раскрывае сакрэт поспеху Самір.

СОН СПРАЎДЗІУСЯ

Канкурсантам неабходна было падрыхтаваць на два нумары: нацыянальны і замежны хіт. Елчыеў заўсёды удавалася песні на беларускай мове:

— Мне з дзяцінства казілі, што я неяк асабліва іх пражываю, магу даднесці патрэбную эмоцыю.

Хлопец захапляцца творчасцю Уладзіміра Мулявіна, таму абраў для выканання “Чарвонону ружу” ў рок-апрапоўцы. Аднак пасля першага выступлення наперад вырваўся канкурэнт — Данііл Савеня, а сам Самір падвільнуў роўную колькасць балаў з Дар’я Рукі.

Вядома, адставанне знервала співака. Аднак і да гэта свабоду:

— Вырашыў, хай будзе што будзе, і Feeling good у аранжыроўцы Юрыя Жукава выканаў, адчуваючы сябе вельмі добра. Калі аб’явілі балаў, зразумеў, што перамаг, аднак напервы не мог. Здалася, спілю. Яшчэ пяць дзён халдзіў, быццам зачараваны.

ПЛАНЫ І МАРЫ

Асноўная падрыхтоўка да “Славянскага базара” прыпадае на красавік. Але пакуль наш герой адыходзіць ад турбот і прымае віншаванні. Падтрымка атачае яго з усіх бакоў.

— Мама хвалілася больш за мяне. Яна не змала паехаў у Слуцк, глядзела па тэлевізары. Тэлефанавала ўся ў слыхах ад шчасця. У Вібеко будзе абавязкова! Здаецца, туды цэлая дэлегацыя з сям’і, сяброў і калектываў зборцы, — дзеліцца планами малады чалавек.

Есць у Саміра і магчымасць выбраць педагога. Наш герой хоча займацца з папулярным співаком Пятром Яфімавічам:

— Нават дзясцінашні заняткі з Пятром Пятровічам былі б палярным каляж мастацтваў на спецыяльнасць “Мастацтва эстрады (сэва)”.
— Я ўдзячы кожнаму настаўніку, хто даў мне нешта важнае, навучыў прафесійным навыкам або чалавечым якасцям, — кажа герой.

Ксенія ЗАРЭЦКАЯ

Беларусь — Расія на музычнай сцэне

Да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі зладзілі спектаклі ў выкананні канцэртаў на найлепшых пляцоўках акадэмічнага мастацтва. Сёлета гэтая дата супала са 150-годдзем з дня нараджэння вялікага рускага кампазітара **Сяргея Рахманінава**, творы якога гучалі ў выкананні айчынных і запрашаных музыкантаў. Ды і нашы музычныя ўсё часцей становяцца сумеснымі — у тым ліку праз уздел у іх зорных расійскіх салістаў.

І красавіка Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі пры садзейнічанні Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы правёў вечарыну «Музыка без меж». Літаральна ў наступны дзень імпрэза транслявалася па тэлебачанні, стаўшы даступнай

ва ўсіх кутках краіны. За пультам сімфанічнага аркестра тэатра выступілі знакамты расійскі дырыжор Аляксей Багард. Акрамя нашых вядучых оперных спевакоў (а гэта былі народныя артысты Беларусі **Настася Масквіна**, **Уладзімір Громаў**, лаўрэат міжнародных конкурсаў **Настася Міхнавец**), саліраваў выбітны расійскі вяландчэліст **Сяргей Ралудзі** — заснавальнік і мастак кіраванні Санкт-Пецярбургскага Дома музыкі. Гучалі творы С. Рахманінава, а таксама М. Глінкі, П. Чайкоўскага, Г. Свядлава і нашага **У. Солтана** — аўтара оперы «Даікае паліванне караля Стаха».

У той жа дзень у Беларускай дзяржаўнай філармоніі адкрыўся **XXXVIII Фестываль музыкі «Мінская вясна»**, літаральна ўся праграма якога — свядчэнне садружнасці беларускіх і расійскіх выканаўцаў. Ізя форуму ўзнікла амаль 40 гадоў таму ў мастацкага кіравніка ўстаноў, вядомага піяніста Юліяна Гітлі дэ зюка: маўляў, калі ёсць «Пражская вясна», дык ча-

мб у не быць і «Мінская»? Ініцыятыўу падтрымаў, і, у адрозненне ад больш старой «Беларускай музычнай вясны», гэты фестываль заўсёды арыентаваўся на творчую моладзь, акрышчэ новых імёнаў. Вось і сёлета форум пачаўся праграмай да 150-годдзя С. Рахманінава, але сабраў менавіта малалых выканаўцаў. Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам, які ўзначальвае **Аляксандр Ансімаў**, у гэты вечар кіраваў выхаванца маэстра па класе опера-сімфанічнага дырыжывання і, можна сказаць, маючая калета **Валерыя Рыбінская** — студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якая адначасова працуе ў тым жа аркестры выканаўцаў на ўдарных інструментах. Такія спецыяльнасць — вынік першай вышэйшай музычнай адукацыі. Саліраваў малалая піяністка **Алена Навуменка**, што дзямі папоўніла сваю скарбонку ўзнагарод бліскучай перамогай на конкурсе імя **Святаслава Рыхтэра** ў Брэсце.

Зладаны аркестравыя калектывы завучлены ў фестывальнай праграме неаднаразова. Так, ён выступіць 4 мая ў праекце «Час слухаць вясну» разам са студэнцкім сімфа-

Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь

нічным аркестрам і двума харамі; 18 мая прэзентуе оперу С. Пракоф'ева «Вайна і мір» у выглядзе музычна-сцэнічнай кампазіцыі, зрэжысраванай Ірынай Крыкуновай. А 7 красавіка аркестр правёў аўтарскі канцэрт таджыкскага і расійскага кампазітара **Таліхона Шахідзі**. Склад выканаўцаў быў зноў-такі беларуска-расійскі: дырыжываў народны артыст нашай краіны **А. Ансімаў**, а сярод салістаў аказалася малалая маскоўская піяністка **Кацярына Мячэнін** — адна з самых нечаканых у сваіх інтэрпрэтацыях.

Творчыя сустрэчы з ёй абмяля напісаныя ў Акадэміі музыкі — у рамках **XXXII Міжнародных навуковых чытанняў імя Ліліі Мухарамскай**, што ладзіліся там 4—7 красавіка і ўтрымлівалі не менш бе-

ларуска-расійскіх скрыжаваніяў. Як, уласна, і спалучаны з тэатрэнчай канферэнцый **Міжнародны форум этнакультуры**. Доктар мастацтвазнаўства **Святлана Мезенцава** з Санкт-Пецярбурга пазнаёміла слухачоў з камп'ютарнай апрацоўкай беларускага фальклору. Удзельнікі заўзята танчылі нашы традыцыйныя скокі на майстар-класе этнаархеолога **Міколы Козенкі**. Дарэчы, гэтым разам і чытанні, і форум этнакультуры былі даволі цікава скіраваны на Усход: даклады кітайскіх даследчых гучалі ў асобнай секцыі канферэнцыі. Пры падтрымцы Пасольства Балгарыі-Янскай Рэспублікі **Венесуэла** ў Беларусь правялі выставу, прысвечаную культуры закардынскай краіны, і лекцыю пра традыцыйныя лацінаамерыканскія свята.

І ўсё ж расійскі кампанент мерапрыемства застаўся самым, бадай, моцным. Частка даклада была прысвечана выканаўцаў мастацтвам стылю С. Рахманінава, прайшоў саляны канцэрт знакага экашрыфільмарскага піяніста **Арсенія Мярзлю**, які пазалетась пераможа на Міжнародным фартэпійным конкурсе ў Мінску.

Ды і на «Мінская вясне» не абдысца без сольнай фартэпійнай выведы: 18 красавіка ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі з'явіўся шматлікі прыхільнік лаўрэат конкурсу імя П. Чайкоўскага **Дамітрый Анішчанка** — расійскі музыкант-філосаф асаблівым стаўленнем да якасці гукі.

Асоба месца ў развіцці беларуска-расійскіх культурных сувязей належыць нашаму Вялікаму тэатру. Тут рэгулярна выступаюць запрошаныя зоркі — і ў якасці дырыжораў айчынных спектакляў, і ў якасці выканаўцаў цэнтральных партый. Таму зладаны канцэрт да Дня яднання — толькі вяртанні агромістага айсберга, што надалей будзе ўзнімацца на паверхню ішо больш. На май і чэрвень заплаваныя паказы нашых балетаў «Лебядзінае возера» і «Ганна Карэніна» ў гарадах Расіі. У ліпені ў Беларусі прыедзе **Чаюндзі** тэатр оперы і балета са спектаклямі «Карсар» і «Баль-маскарад». Заікаўлены ў працягненні супрацоўніцтва і Маскоўскі тэатр «Гелікон-опера». Дарэчы, з многімі ўстановамі наладжваюцца менавіта абмяненныя гастролямі: такая форма ўжо прадэманстравала эфектыўнасць. Напрыклад, у канцы мінулага года мінская труппа прадставіла на сцэне Вялікага тэатра Расіі «Даікае паліванне караля Стаха» і «Шаўкунка». А ўвосень масквічы прыслуду да нас з падобным творчым візітам у адказ. Уземаўдагачоны!

Надзея БУНЦВІЧ
Фота Іры КАРПУК

З «Лірай» да Вялікадзя

Квінтэт медных духавых інструментаў Studio Brass

11—29 красавіка пройдзе **ХVIII Фестываль духоўнай музыкі «Залатарская ліра»**, прымеркаваны да Вялікадзя.

Форум ахопіць восем канцэртаў вакальнай, харавой і інструментальнай музыкі духоўнай скіраванасці, размеркаваных па вечарах 11, 13, 15, 17, 18, 20, 22 і 29 красавіка. Сама назва праекта — «Залатарская ліра» — сведчыць, што наступілі ладзіцца ў мінскім кастэле Найсвяцейшай Тройцы (Святога Рохы) на Залатой Горцы, прадугледжваюць вольны ўваход і магчымасць зрабіць добраахвотныя ахвяраванні.

Сярод удзельнікаў — вядучыя салісты, а таксама музычныя калектывы краіны ад тарыфейных хароў па прафесійным ансамбляў і нават Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы імя **Рохы Шырымы** на чале з **Вольгай Янум**. Дарэчы, у выкананні капэлы прагучыць

шмат беларускай музыкі — творы сучасных кампазітараў **Андрэя Бандарэнкі**, **Алены Атрашкевіч**, **Алега Халоскі**, хармейстра **Андрэя Саўрышкага**.

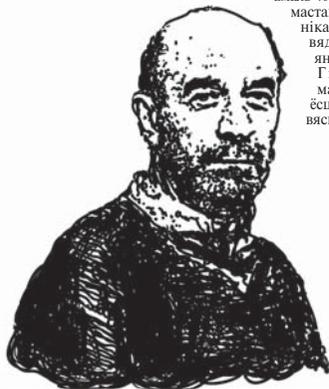
Выступіць і «Камерныя салісты Мінска», у складзе якіх не толькі выбітны інструменталісты, але і некалькі вядомых оперных салістаў. Знакамты айчыны кларнетыст **Пётр Навуменка**, малалая вібеская арганістка **Кацярына Іванова**, студэнтка-вакалісты старэйшых курсаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, якая будзе спяваць у суправаджэнні класавана.

Займалі і зусім малалая калектывы, прэзентацыя якіх на фестываль, можна не сумнявацца, стане супраўднёвым адкрыццём для публікі. Гэта квінтэт медных духавых інструментаў **Studio Brass** і вакальны ансамбль **Radiola Voices**. Ізя заснавання групой належыць каардынацыю форуму, дыржарту

творчага аб'яднання музычных калектываў **Белтэлерадыёкампаніі**, намесніку старэйшых Беларускага саюза кампазітараў, гадоўнаму арганісту касцёла **Святога Рохы Віктару Кісцю**, які таксама паўдзельнічае ў канцэртах.

— **Аб'ява ансамблі**, — гаворыць **Віктар Міхайлавіч**, — створаны з найлепшых музыкантаў сімфанічнага аркестра і хору райаў. Намёк на тэлерадыёкампанію маецца ў іх назвах, дзе прысутнічаюць словы studio і radiola. Пасля ішо «расшэфроўка» склаў калектываў: у першым выпадку гэта мелны духавы квінтэт (brass), у другім — галасы вакалістаў (voices). Брас-квінтэт ужо выступаў на юбілей «Беларусь 3», а таксама на вшываным супраўднёўкае галаванні з Міжнародным жаночым днём. На ішпераным фестываль Studio Brass паказа першую сольную праграму, якая змяшчае сусветную класіку і сучасную беларускую музыку. А для **Radiola Voices** гэта будзе ўвогуле першы выхад да публікі. Стварэнне такіх мабільных ансамбляў салістаў у складзе буйных аркестравых і харавых калектываў — патрабаванне часу. Палобныя захалы пашыраюць магчымасці гастрольных выступленняў, бо вылезці невялікую колькасць артыстаў куды прасцей. Гастролі адкрываюць дадатковыя шляхі папулярнасці акадэмічнай музыкі. Нарэшце, заснаванне мабільных ансамбляў стыміць саміх музыкантаў, адкрывае ім больш шырокую прастору для рэалізацыі творчага патэнцыялу. Ды і публіцы робіць цудоўны паарунак.

Надзея БУНЦВІЧ

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Барыс Забораў 1935—2021 гг.

Беларускі і французскі жывапісец, графік, скульптар, тэатральны мастак.

1935 г.
Нарадзіўся 16 кастрычніка ў Мінску ў сям'і вядомага беларускага мастака і ўрачэйскага караніна **Абрама Заборава**.

Абрам Забораў

1954—1961 гг.
Вывучае спачатку ў Акадэміі мастацтваў у Санкт-Пецярбургу, у 1957 м пераходзіць у Маскоўскі мастацкі інстытут імя В. Сурывада, які заканчвае ў 1961 годзе.

1961 г.
З'явіўся да творчай рэалізацыі, мастак на кароткі тэрмін з'явіўся ў Аўстрыю, а потым у Парыж, у той жа перыяд калябаванні расійскага менавіта як мастак-жывапісец.

Маленькі Барыс з дзяцтвава баваў час у бацькавай майстарні і вывучаў акадэмічнае мастацтва ў вядомага майстра. У вайну сям'я часова ўцякла з Мінска, а па вяртанні кінка заканчвае 8 гадоў спэцыяльнай школы. У 1949 м наступіла ў мастацтвае вучэбніцтва, дыплом атрымаў у 1954-м.

1961—1980 гг.
Прадсе перамова на кніжныя ілюстрацыі, бо гэтыя галіна шпільнага мастацтва найменш кантралявалася ідэалагічна. Забораў стварэў малюнак да спадчыных сусветных класікаў У. Шэкспіра, Ф. Дастаеўскага, О. Уальда, А. Пушкіна і Беларускай пісьменніцкай І. Колас, Я. Купалы, Я. Барыдуліна і І. Іванка. Бываючы графік праектара майстэрні ўзнагароды на міжнародных конкурсах, а таксама славу і міжрэспубліканскае забавіліся. Забораў зрабаў каля 400 ілюстрацый да выданні, але толькі з'яраў версію для жывапісу, ад якой марыў. Стварэнні ў гэты перыяд карціны аўтар ладзіў будзе лічыць дэлітанцямі.

Ілюстрацыі Барыса Заборава да кнігі **Рубца Коласа «Самон музыка»**

1985—2000 гг.
У Парыжы майстар заспроўжваецца на становішчы жывапісец. Барыс Абрамавіч радзімава знаменне мастацкі стыль, умяваў за аснову творчыя пераасэнсаванне старажытных фатаграфій з менавіта ілюстрацый. Таманіны, бошды зацэпленыя смугой і палым палотны прадэставаць увагу галерыі **Клода Бернара** ў Парыжы, у той жа Забораў ладзіць першую персанальную выставу ў 1983 годзе. Аўтар намагаўся са сваімі работамі краіны Еўропы, США, Японію, Супраўднёўчае са слаўным тэатрам «Таміна Францыя», да спецыяльна ішо стварэў жывапіс. Час да часу вяртаецца да кніжнай ілюстрацыі, напрыклад, адзіліце малюнак выданне першаў **Таняна Гроза Nos empreintes**.

2000-я
У сярэдзіне 2000-х удзельнічае ў французскай выставе «Артапартрэт ХХ стагоддзя» жан найбольш чынарываецца мастацкі стыль, умяваў за аснову творчыя пераасэнсаванне старажытных фатаграфій з менавіта ілюстрацый. Таманіны, бошды зацэпленыя смугой і палым палотны прадэставаць увагу галерыі **Клода Бернара** ў Парыжы, у той жа Забораў ладзіць першую персанальную выставу ў 1983 годзе. Аўтар намагаўся са сваімі работамі краіны Еўропы, США, Японію, Супраўднёўчае са слаўным тэатрам «Таміна Францыя», да спецыяльна ішо стварэў жывапіс. Час да часу вяртаецца да кніжнай ілюстрацыі, напрыклад, адзіліце малюнак выданне першаў **Таняна Гроза Nos empreintes**.

2010—2020 гг.
У 2010 годзе наладзіў рэалізацыю і сумесна з Нацыянальным мастацкім ладыцэ буйную розгалосцітую выставу авай тэатральна. Паказана «Тэма» (2008) Забораў перадае ў фонд музея.

2021 г.
Памер 25 студзеня ў 85 гадоў у Парыжы. Пахаваны там жа.

Шчыра факт вяртанні карціны «Тэма» ў майстра вялікай колькасцю. Штога аўтар пісаў гаспадарчую лабудову, пераасэнсаванчы не зноў і зноў.

АҮТОГРАФ З БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

Падчас абмеркавання сцэнарыя

“Кіношнікі”: новае слова ў беларускае кіно

Студыя моладзевага кіно “Смолка” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” прыступіла да працы над камедыйным праектам “Кіношнікі” па заказе Міністэрства культуры. Поўнаметражны фільм стане дэбютам для маладога рэжысёра Кірыла Халецкага.

ГІСТОРЫЯ ПРА ХЛОПЦА, ЯКІ...

Камедыйнае расказа пра маладога супрацоўніка кінатэатра Мікалая, які марыць зняць уласны фільм. Фантазія становіцца явай, калі ў яго горад з кінафестывалем прывязджае Фёдар Бандарчук. Цяпер Мікалаю трэба засвоіць “кухню” кіно з нуды і зняць свой дэбютны фільм літаральна з падручных сродкаў, ды так, каб яго заўважыў мэтр.

Многі глядачы могуць быць здзіўлены, што 22-гадовага рэжысёра вырашыў расказаць не аб прамаўляльным хлопцы, а пра романтика, закаханага ў мастацтва і наваколны свет. Такі нестандартны палыход накіраваны на маладую аўдыторыю, з якой трэба гаварыць пра сапраўдны і вечны каштоўнасці. Аўтары праекта спалучаюць, што калі ў рэжысёра атрымаецца размова з раўнеснікамі, то гэта будзе самым дарэгім дасягненнем для гэтай стужкі.

СЕМ РАЗОЎ АДМЕРАЙ

Сцэнарый пісалі на працягу амаль паўгода: версій было шмат. Аднак карпатлівае праца з тэкстам — важны этап падрыхтоўкі стужкі, якому адводзіцца шмат часу. У мастацкай кіраўніка праекта, рэжысёра **Івана Паўлава**, ёсць прымаўка: толькі сёмы драфт сцэнарыя ідзе ў працу. Так яно і атрымалася, аднак іх, які прызначае каманда, было не сем, а восем. І хоць канчатковы варыянт яшчэ не завершаны, патэнцыял гісторыі ўжо можна ашаніць, і ён іртыгуе.

АПТЫМІСТЫЧНЫЯ ГАРЫЗОНТЫ

Дэбютныя працы для кінастудыі — рэч рэдкая, але каштоўная. У свой час на “Беларусьфільме” пачыналі шлях такія мэтры, як Віктар Тураў, Валерый Рубіничы, Міхаіл Пташук... Гроз адказнасці на зямліных рэжысёраў ляжаў такі ж самы, як цяпер на маладых дэбютанце. Во волькае кіно — гэта радасць, але ў той жа час сур’ёзная справа. Зараз перад Кірылам Халецкім стаіць задача зняць такі фільм, які будзе сучасным і запатрабаваным. Верагодна, таму жанр дэбютнай кар’еры вызначаны як лірычная камедыя.

Жанравае кіно, на словах мастацкага кіраўніка студыі моладзевага кіно “Смолка” **Алены Туравай**, — той самы шлях, які трэба абраць рэжысёрам-пачаткоўцам не толькі каб звыш пра сябе, але і каб зашчыніць аўдыторыю. “Наша задача — вярнуць глядачу ў кінатэатры. Мы можам кожны заўгодна несці разуменне, добрае, вечнае, але для пачатку трэба, каб наш фільм паглядзелі. Навянта таму мы аддаём перавагу

тым жанрам, якія знаходзіцца ў першых шэрагах рэйтынгу”, — паведалі Алена Турава на нядаўняй канферэнцыі, прысвечанай пытанню развіцця кінематэатрафіі.

Зараз калектыў кінастудыі пільна сочыць за працай дэбютанта. Такія ўвага апраўданая курсам кінастудыі на малады кадры. Паспяхоўны вынік Кірыла Халецкага зможа акрыліць іншыя пачаткоўцы — рэжысёраў і сцэнарыстаў. Акрамя таго, справядліва будзе адзначыць, што пасля вялікага перапынку на “Беларусьфільме” гэта першы дэбютант з ігравым поўнаметражным праектам.

У ДУХУ ТРАДЫЦЫЙ

Аўтары праекта падкрэсліваюць: “Мы прыхільнікі эвалюцыйных формаў”, Пакаленнямі майстроў “Беларусьфільма” назіпазаны магутны творчы патэнцыял, і не перадаць яго новаму пакаленню было б недаравальна. Айчынным кінематэатрафічнай традыцыі працягваюцца і прымяняюцца, а праект “Кіношнікі” — таму ажывае сведчанне.

Уладзіслаў версій канчатковае праца над рэжысёрскай версій сцэнарыя. Аўтары праекта гавораць аспіражы: здымкі пачнуцца летам. Прэм’ера плануецца сёлетна на кінафестывале “Лістапад”, каб “у хмурыя вясеньскія дні людзі ўбачылі летнюю сонечную камедыю”. Спалзяёмся, што ў каманды “Кіношнікуў” атрымаецца зрабіць той самы фільм, якога бракуе сучаснаму глядачу, і што з працы маладога рэжысёра пачнецца новая эра беларускага кіно!

Яўгенія ГАБЕЦ Фота прадстаўлена студыяй моладзевага кіно

Курс на жанравае кіно на кінастудыі “Беларусьфільм” выбіраюць і мэтры. Так, аб’ява на экраны выйдзе сучасная сацыяльная драма пра дактароў-кардыёлагаў “Ліст чарваняў” рэжысёра **Аляксандра Яфрэмава**. У наступным годзе нас чакае містычны дэтэктыў “Чорны замак”, які знімчўчч на матывах раманна Уладзіміра Караткевіча. Не абмяне жанравае разнастайнасць і айчынная анімацыя: над фэнтэзі “Песня Сірэн” на аснове славянскай міфалогіі працуе Алена Турава.

Ад блокбастараў да сямейных камедый

З ростам патокавых сэрвісаў і распаўсюджаннем анлайн-кантэнту свет сінема зведзў маштабныя перамены. Аднак людзей усё адно прыцягвае магія вялікага экрану. Што глядачы шукаюць у кіназалах? Якімі жанрамі і тэмамі боліць за усё цікавацца? Адакцы — у нашым апытанні.

■ АЛІНА, медсястра:

■ УЛАДЗІСЛАЎ, псіхолог:

■ НАДЗЕЯ, барыста:

■ ЮЛІЯ, майстар па манікюры:

— Я сапраўдна фанатка баявоў і фільмаў пра супергероў. Драйвовыя сюжэты, згоды перамогі героўў над злымі зусёды захопліваюць, выклікаюць прылы адрапінату. Таксама мне падабаюцца раматнычныя камедыі і драмы, якія даследуюць складаныя асносны і эмоцыі. Болыч за усё прыцягвае добра напісаны сцэнарыі з жывымі персанажама. Што б хацела бачыць у фільмах? Гісторыі, звязаныя з нашай краінай. Да прыкладу, паглядзеўшы “Брэсцкую крэпасць”, я стала па-іншаму ўспрымаць айчыны кінематэатраф. Карціна мяне вельмі ўразіла, знята цудоўна!

— Я фанат фільмаў жахаў і трылераў. Падбаешча напружанне і страх, хочаша паказваць нервы, задаючыся пытаннем, што будзе далей. Імганауюць і камедыі, якія прымушаюць сміяцца. Болыч за усё ў кіно прывабілае магчымасць збегчы ў іншы свет і на некаторы час забыцца на праблемы. Што тычыцца нацыянальнага кіно, хацелася б больш эксперыментальных і авангардных стужак. На жаль, не ўспомню нават назву айчынай карціны, якую глядзеў, — настолькі даўно гэта было. Аднак ведаю, што на “Беларусьфільме” расіне актуальна здымаюць свае серыялы. Ды і фестываль “Лістапад” наогула ў праграме форуму маю на ім’я стужак. Наогул, у кінатэатр заходу, толькі калі ўпэўнены, што карціна зроблена якасна — люблю новыя тэхналогіі, добры гук, 3D. Часта беларускіх фільмаў такога фармату не прыгадаю.

— Я зўзятая прыхільніца анімацыйных фільмаў і сямейных серыялаў. Падабаюцца іх жывалісныя сусветы, здольныя перанесці ў іншую рэальнасць і прымушаць адчуваць сябе часткай вялікай гісторыі. Дзякуючы маляўнічым выдумкам, асалоду ад прагляду атрымоўваюць людзі ўсё ўзростаў. Таксама люблю камедыі і стужкі, якія робяць чалавека шчаслівым і аптымістычным.

Шчыра кажучы, пра беларускае кіно амаль нічога не ведаю. З налёту назаву толькі два фільмы: “У жніўні 44-га” і “Анастасія Слуцкая”. Карціны нядрэнныя, але іх значэнне для нацыянальнага кінематэатра перабольшана. Лепш бы здымалі серыялы. І працалі лгачы, які мяне здасца, і справа гэта не такія затратныя. Думаю, для стварэння гэтай жа сіткомаў у нашай краіне маглі б знайсці дзясятка чалавек з добрым пачуццём гумару.

— Захапляюся арт-хаусным кіно. Падбаюцца карціны, якія змушаюць задумацца і кліаюць выклік майму погляду на свет. Таксама адлаю перавагу дакументалістыцы, у якой аналізуюцца актуальныя праблемы. Найболіш прыцягвае візуальны стыль фільма, унікальнае эстэтыка. Было б цікава ўбачыць стужкі, якія закранаюць наўзгненія сацыяльныя і палітычныя пытанні. Айчынным кінематэатраф бышчам развіваецца па сіносу ідзе: то ўзлігты, то нейтральныя перыяды. Цяпер патрэбнн мазгавы штурм. Важна шукаць добрых рэжысёраў. Яны каталізатары творчага працэсу, а з матэрыялам, акцёрамаі праблем не будзе.

Ганна САКАЛОВА

На сцэне — пакуты, у зале — смех

Сучасны глядач не так часта ходзіць у тэатр за забаўкай. Для падобных мэт у чалавека ёсць YouTube або Netflix. Зрабіць намягненне: загадаў купіць білет, выбраўца з кватэры, некалькі гадзін сядзець на адным месцы, не зазіраючы ў тэлефон, — на гэтыя ахвяры адважваюцца дзеля пошукі духоўнага памяткі. Ці ўсёды такі можна знайсці? Зазірнем у Беларускі дзяржаўны тэатр лялек.

ЧАГО ЖАДУЎ ЧЭХАЎ?

Глядач актыўна ідзе на модныя прадстаўленні з рознымі цысленымі і гукавымі вынаходкамаі, шукае алмазы на экзістэнцыяльныя пытанні ў новых працятаных класіцы. Хто, які не Чэхаў, заслугоўвае ўвагі? Яго мяне ва ўсіх на слыху, і нават той, хто не нарта далучаны да тэатральнага жыцця, напэўна, памятае са школы “Вішнёвы сад” ці “Чалавека ў футляры”. Увогуле, для большасці з нас выдаюцца, што ў Чэхава не бывае дробязна і па-дурному, у яго заўсёды і іншы свет і на некаторы час забыцца на праблемы. Што тычыцца нацыянальнага кіно, хацелася б больш эксперыментальных і авангардных стужак. На жаль, не ўспомню нават назву айчынай карціны, якую глядзеў, — настолькі даўно гэта было. Аднак ведаю, што на “Беларусьфільме” расіне актуальна здымаюць свае серыялы. Ды і фестываль “Лістапад” наогула ў праграме форуму маю на ім’я стужак. Наогул, у кінатэатр заходу, толькі калі ўпэўнены, што карціна зроблена якасна — люблю новыя тэхналогіі, добры гук, 3D. Часта беларускіх фільмаў такога фармату не прыгадаю.

— Я зўзятая прыхільніца анімацыйных фільмаў і сямейных серыялаў. Падабаюцца іх жывалісныя сусветы, здольныя перанесці ў іншую рэальнасць і прымушаць адчуваць сябе часткай вялікай гісторыі. Дзякуючы маляўнічым выдумкам, асалоду ад прагляду атрымоўваюць людзі ўсё ўзростаў. Таксама люблю камедыі і стужкі, якія робяць чалавека шчаслівым і аптымістычным.

Шчыра кажучы, пра беларускае кіно амаль нічога не ведаю. З налёту назаву толькі два фільмы: “У жніўні 44-га” і “Анастасія Слуцкая”. Карціны нядрэнныя, але іх значэнне для нацыянальнага кінематэатра перабольшана. Лепш бы здымалі серыялы. І працалі лгачы, які мяне здасца, і справа гэта не такія затратныя. Думаю, для стварэння гэтай жа сіткомаў у нашай краіне маглі б знайсці дзясятка чалавек з добрым пачуццём гумару.

— Захапляюся арт-хаусным кіно. Падбаюцца карціны, якія змушаюць задумацца і кліаюць выклік майму погляду на свет. Таксама адлаю перавагу дакументалістыцы, у якой аналізуюцца актуальныя праблемы. Найболіш прыцягвае візуальны стыль фільма, унікальнае эстэтыка. Было б цікава ўбачыць стужкі, якія закранаюць наўзгненія сацыяльныя і палітычныя пытанні. Айчынным кінематэатраф бышчам развіваецца па сіносу ідзе: то ўзлігты, то нейтральныя перыяды. Цяпер патрэбнн мазгавы штурм. Важна шукаць добрых рэжысёраў. Яны каталізатары творчага працэсу, а з матэрыялам, акцёрамаі праблем не будзе.

Прамернасць вонкавага і беднасць унутранага

гам першачаткова. І адразу далім спойлер: нягледзячы на цяжкую задачу, атрымалася добра. Адмысловы палыход рэжысёра да пастанюкі адчуваецца яшчэ за дзвярца тэатра. Абезаблічанае і строгае “Іваноў” змянілася на мяккае і крыху інфантыльнае “Нікалаша”. Быццам гаворка пойдзе не пра мужчыну ў крызісе сярэдняга ўзроста, а пра някемлява дзіця, якое бацькі ласкава ўсчуваюць за сваювольства.

Касцюмы акцёраў зольныя прывесці публіку ў шок. Замест сціплых сукенак у спакойных колерах, карычневых пінжакоў і белай мэблі — таго, да чаго мы прывыклі ў іншых пастанюках (і не толькі тэатральных, але і тэлевізійных), — буйнаваты фарбавы, вар’яцкія прычоскі, неверагодныя макіяжы і велзарныя карціны рускіх класікаў, што выгладзілі іншароднымі сярод разнамаснага натоўпу.

У КОЖНЫМ — ПРАЗМЕРНАСЦЬ

Сцэнаграфіі займалася **Людміла Скіцова**. Мастачны ўлоас дасягнуць баланс там, дзе яго, здавалася б, проста не магло быць. Вос на сцэне велізарная лебедзі, ростам з чалавека, тысячы пераўжых карпатліва прышытыя мадэльер **Ларыса Лапка**. А вось спакойная і ўлагоджаная “Алешушка” Васяніова, такая ж велізарная, аднак карціна выклікае іншыя эмоцыі. Дзея то страхлішчы жанчынамаі ў парыхках з кветкаў і такіх яркіх сукенкаў, што бальш вочы, то запавольваецца ў ланкавічай абстаноўцы дырэктарскага кабинета, дзе з інтэр’ера — толькі стол і “Раніца ў асновым лесзе” Шышкіна.

Прамернасць вонкавага і прастата, калі не беднасць, унутранага — вось тое, на чым зрабў акцент Ляліўскі. І кожны акцёр, кожны элемент на сцэне, кожны гук — вадз звыклі для заўсёдняў тэатра пераліць звонкаў, пад які нічога нечаканага не здарэцца ніколі, — усё працуе на ўзмацненне гэтай кантраста.

Лебедзь — сімвал чысціні — у руках чалавека, поўнага жаган

Людзі носяць маскі, а за маскамаі — пустаці

“ГАЛЁРКА” — адмысловая плячоўка для будучых крытыкаў, мастацтвазнаўцаў, культуролагаў, журналістаў. Тут студэнты абмяроўваюць спектаклі ды выставаы і выносяць свой вердыкт. Прыслухоўвацца да яго ці не — вырашаіце самі.

НІВДОНАГА АНЁЛА, НІВДОНАГА ЗЛЫДНЯ

А які ж ён, Нікалаша? У пастанюцы нічо не называе персанажа так. Мікалай Алксенскаў — збыдлівы памешчык, які не тое каб не ведае, чаго хоча, ён не ўпэўнены, ці жадае чагосьці наогул. Іваноў ледзь загрышчыць, і ён у крызісе. Цяпер такі чалавек у найлепшым выпадку пайшоў бы да псіхолога капацца ў дзіячыны траўмаў, у найгоршым — пачаў бы заліваць гора алкаголем. Толькі ў Чэхаўскім свеце, ягучым і павольным, няспынімым да дзясняна, у персанажа нават на гэта не хапае расшчасці. Іваноў... Далекдайне! — Нікалаша, ідзе туды, куды яго іштурваюць. Здаецца, палзьме вестер, і героі апраўдзіцца следам за павесам.

Акцёр **Дамітрый Рачкоўскі** ўвесь спектакль ходзіць з аднолькавым выразам твару. Гэта дзіўнае спалучэнне нуды, стомленасці і неразумнасця. Персанаж засоўвае рукі ў кішкі штаноў, бышчам бы імкнучыся надаць сабе ўпэўненасці, але тое не нарта дапамагчы. Нікалаша Рачкоўскага — нядрэнны чалавек, толькі гэтага недастацтва. Каб рабіць добра, патрэбнн унутраны рэсурс, стрыжань, на якім трымаецца асоба. І акцёр, выразаны і выбухны ў “Птушках” або “Таршофе”, тут ператвараецца ў напярочную ляльчку, у цела якой выпадкова завязцела слабы душа.

Чэхаў глумачыў характары героўў: “Сучасныя драматысты неапыноць свае п’еса выключна анімамі, паллючэмаі і бізаньмаі... Я чэхаў сарыгальнічынь: не вывёў ніводнага злыдню, ні воьнага анёла... Нікога не абываваўці, нікога не апраўдаў”.

І Ляліўскі шулоўна перадае гэтую ідэю. Нават цяжкаўроўна жонка Іваноў, Ганна Патроўна, дні якой злічаны і якую мяне не кахае і ні ў грош не ставіць, не выклікае спагады. **Наталія Кот-Кузьма**, мабыць, адна з найскра-

вейшых актрыс сучаснасці, яе харызма зольная разварушыць самага аб’якавага чалавека, а ў “Нікалашу” артстыка выгладзе паньлай. Хаця паньлай тут усё.

ГЕРОІ НАШАГА ЧАСУ АБО РАМАНА?

Але галоўная праблема — у іншым. Сяму спектаклю у кагосьці выклікае цікав і захапленне, а ў некаторых — нуду і жаданне хутчэй сысці?

Па адказ звернемся да ўспрымання трыцяга тыпу людзей. Тых, хто ўключыўся ў дзеянне на сцэне, адкідаючы ўсё знешняе — і ўборы, і жарты, крыху састарэлыя, калі не скажыць — пахабыня, і заліпні надрыву другардынны акцёраў. За спектаклем “Нікалаша” крышча нуды. Нуды чалавека, які не знайшоў себе і не знайшоў свабоды. Іваноў усім не героі — ні часу, ні раману. Ён — звычайны мужык без усялякіх талентаў. Толькі адчувае свет крыху танчэй бышчам бы імкнучыся надаць сабе ўпэўненасці, але тое не нарта дапамагчы. Нікалаша Рачкоўскага — нядрэнны чалавек, толькі гэтага недастацтва. Каб рабіць добра, патрэбнн унутраны рэсурс, стрыжань, на якім трымаецца асоба. І акцёр, выразаны і выбухны ў “Птушках” або “Таршофе”, тут ператвараецца ў напярочную ляльчку, у цела якой выпадкова завязцела слабы душа.

Чэхаў глумачыў характары героўў: “Сучасныя драматысты неапыноць свае п’еса выключна анімамі, паллючэмаі і бізаньмаі... Я чэхаў сарыгальнічынь: не вывёў ніводнага злыдню, ні воьнага анёла... Нікога не абываваўці, нікога не апраўдаў”.

І Ляліўскі шулоўна перадае гэтую ідэю. Нават цяжкаўроўна жонка Іваноў, Ганна Патроўна, дні якой злічаны і якую мяне не кахае і ні ў грош не ставіць, не выклікае спагады. **Наталія Кот-Кузьма**, мабыць, адна з найскра-

Ксёня ЗАРЭЦКАЯ, студэнтка БДУ Фота з сайта тэатра

Сядзібны дом у Каралінове

Чыстка калодзежа

Хрыстос і сірата

Партрэт дачкі і сабачка

Партрэт Альфрэда Ропера аўтарства Станіслава Раствароўскага

Вяртанне прыстанку муз

Як адраджаецца сядзіба вядомага мастака

Гісторыя пачалася некалькі гадоў таму, калі мінчук Канстанцін Хурс набыў на Пастаўшчыне хату, што планавалі выкарыстоўваць як лецішча, — з гэтых мясцін паходзіць яго жонка. Часта праздаючы праз вёску Каралінова, сямя звярнула ўвагу на тутэйшую славуцаца — сядзібны дом, які хаця і быў уключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, але знаходзіўся ў аварыйным стане.

У Хурсаў узнікла жаданне паспрабаваць урэтаваць гэты помнік драўлянай архітэктуры XIX стагоддзя, аналагічных якому, на жаль, у нашай краіне засталася мала. Тамі больш гісторыя маёнтка ў Каралінове не пасрэдна звязана з пастаўца мастака Альфрэда Ропера, што належаў да рыцарскага роду з Саксоніі. Гэтая фамілія, вядомая з XV стагоддзя, перасялілася ў Вялікае Княства Літоўскае праз Курляндцыю.

ШЛЯХ ДА КАРАЛІНОВА

Альфрэд Ропер нарадзіўся ў Вільні ў 1832 годзе, атрымаў выдасць як жывапісец, скульптар, мастацтвазнавец і этнограф. Спачатку майстра захоўваецца ў музеях Вільні, Варшавы і Кракава. Лічыцца, што Ропер стварыў больш за дзве сотні прац: 63 жывапісныя палотны, 81 пастэль, 41 медальён, 9 скульптур, некалькі дзясяткаў малюнкаў, пейзажаў і акварэляў, а таксама выконваў копіі ікон. У Беларусі зберэгалі дзве работы аўтара: "Пінская Малона" ў касцёле Унебаўзыхання Панны Марыі ў Пінску і "Хрыстос і сірата" ў касцёле Святога Яна Хрысціянца ў Камях.

Урокі малевання Альфрэд Ропер браў у вядомага мастака Канута Русецкага, пасля навучаўся жывапісу ў Парыжы, але неўзабаве вярнуўся на радзіму, у свой маёнтак Краўна ў Літве. Актыўна супрацоўнічаў з вільніскім часопісам "Камікс", дзе публікаваў тэатрыялы і малюнкі ў тэму побыту мясцовых беларусаў і літоўцаў. Майстар таксама браў удзел у нацыянальна-вызваленчым паўстанні 1863—1864 гадоў, а пасля паразы руху быў арыштаваны і пасаджаны ў Дынабургскую крэпасць. Вызваліўшыся, працягнуў атрымліваць мастацкую адукацыю ў мюнхенскай Акадэміі мастацтваў, выстаўляў работы ў Мюнхене, Кракаве, Парыжы.

ТУТ НЕКАЛІ КВІТНЕЛА ТВОРЧАСЦЬ

У Каралінова Альфрэд Ропер трапіў, ажаніўшыся з Вандай Сулістроўскай, якой належалі гэты маёнтак. Сядзібны дом, куды пераехала сям'я, уяўляў сабой досыць вялікі драўляны, з лістоўніцы, аднапавярховы будынак. Лі сцяны правага крыла ўзвалі ганак на тонкіх слупках, што закінчваліся аркадай з трохвугольным шчытом, дзе размешчаны гербы Ропераў і Сулістроўскіх.

Дом быў накрыты гонтавым дахам, збоку ганка паставілі прасторную веранду, абнесены невялікай балюстрадай. Аксонія рамы, дзверы, аркады і шчыт, слупы ганка і веранды пафарбавалі ў белы. Знутры сядзібу не тынкавалі, сцяны мелі колер старога дрэва, у пакоях знаходзілася шмат старасвецкай мэблі, сямейных рэліквій, печы для абгарэў памяшканніў былі зроблены з адмысловай глазураванай кафлі, а каміны аздаблены арыгінальным ліпняным.

Тут мастак правёў наступныя 10 гадоў, даў жыццё шэрагу прац і пачаў пісаць манаграфію аб вытворчасці слупчых паёсоў. Паводле некаторых звестак, у гэты час аўтар таксама паўдзельнічаў у роспісе касцёла ў Камях. Менавіта ў Каралінове Ропер зрабіў этнаграфічныя замалёўкі "Сялянская хата", "Сялянская дзяўчына", "Лі карчмы", "Сялянскі двор", "Мешчанін з Вільнянскай губерні", "Сялянкі з Рагачоўскага павета Магілёўскай губерні", "Стары храм Кабыльніках Свяянскага павета", "Вішнева. Двор. Віз з фасада", "Царква ў Камяях" і іншыя, якія цудоўна фіксавалі побыт мясцовага беларускага насельніцтва.

Акрамя таго, Альфрэд Ропер захапіўся калекцыявананнем старажытных рукапісаў і дакументаў, якія потым перадаў на захоўванне ў музеі Кракава. У гэты год мастак і сам пераехаў у 1884 годзе, зрабіўшы ўзельнікам Камісіі гісторыі мастацтва Акадэміі навук і пакрытатвараў паўночнай дзялкі. "Да гісторыі Вялікай школы прыгожых мастацтваў", а таксама апублікаваўшы працу "Польскія паёсы, іх фабрыкі і знакі".

Памёр мастак у Каралінове ў 1897 годзе. Дачка творцы Гелена Ропер была вядомай як журналістка і пісьменніца, займалася арганізацыяй школы і бібліятэкі для сялянскіх дзяцей.

Памяць пра жывапісца захоўваецца на Пастаўшчыне і сёння, яго іменем названы вуліцы ў Камях ды Каралінове і Пастаўская дзіцячая школа мастацтваў, а ў камайскім касцёле ўсталявана мемарыяльная шыльда ў гонар майстра.

Род Ропераў таксама адметны тым, што ў ім з канца XVIII стагоддзя налічвалася некалькі пакаленняў мастакоў. Пачынальнікам дынастыі быў бацька Альфрэда, Эдуард Ян Ропер, які вучыўся ў прафесара жывапісу Вільнянскага ўніверсітэта Яна Русецка. Мастакамі былі і дзеці Альфрэда Ропера — малодшага: Павел, Ганна і Алена.

ЗАНЯПАД І НОВАЯ НАДЗЕЯ

Сёння маёнтак Ропераў пакрысе ажывае. Плошча сядзібнага дома складала больш за 560 квадратных метраў, але яго пераацэнкавы інтэр'ер, на жаль, зусім не захаваны. З'яце на ганку ўсё яшчэ помнік пабачыць аўтэнтычную кафлю XIX стагоддзя. Пасля нацыяналізацыі ў 1939-м, калі ў будынку размяшчаліся шпіталь, а пазней — школа, тут адбылася перапланіроўка. Гістарычныя крыніцы сведчаць, што некалі налічвалася 14 пакояў на першым паверсе і тры — на другім. Трагічныя стэрні ў гісторыі маёнтка звязаны з гадамі нацыскай акупцыі: гітлераўцы сагналі сюды мясцовых яўдзеяў, каб неўзабаве знішчыць. А ў першы пасляваенныя гады ў сядзібе жылі ідэялы з навакольна, чые дамы былі спалены падчас вайны. Побач з будынкам таксама засталіся малюнічны парк і адз плошчай больш за чатыры гектары.

Першанай задачай для ўратавання гісторыка-культурнай каштоўнасці ад далайнага руінавання быў вызначаны рамонт хату, каб захаваць будынак ад пашкоджанняў і размакнення падчас дзялкі і сенападаў. Інжынеры даследалі драўляны канструкцыі і высветлілі, якія можна пакарыць, а якія патрабуюць замены. Каб атрымаць больш інфармацыі аб гісторыі і колішнім выглядзе маёнтка Ропераў, узятыя не толькі шуюаць архіўныя дакументы, але і збіраць цікавыя вусныя сведчаны ў мясцовых жыхароў, імпуніа далаучаць людзей да агульнай справы аднаўлення колішняга культурнага асродка Каралінова. У будучыні Канстанцін Хурс хацеў бы бацьчы гэтак месца цэнтрам

прыягнення для беларускіх мастакоў і іншых творцаў — тут магла б з'явіцца галерэя, даладзіць б пленыры. Памяць пра зямляка-варту на Пастаўшчыне яшчэ жыва — верта толькі абудзіць і зберэчыць яе для наступных пакаленняў.

Антон РУДАК

Аляксандр Здановіч. Наперадзе часу

Настаўнік, гісторык, аўтар слоўнікаў і падручнікаў, першы беларускі сярэдняй школьнай адукацыі, культываў ў XIX стагоддзі асоба. Але ў жыццях Аляксандра Здановіча, нягледзячы на высклі даследчыкаў, і па сёння досыць загадка.

Жывучь сабе ў паралельных сусветках дэза галы нараджэння Аляксандра Здановіча — 1805 і 1808. Хто былі яго бацькі (вядома толькі імя бацькі — Антон) — збяднелы ці проста вельмі бедны шляхціц? Або яго павіна пісацца іх прозвішча — Здановіч ці Ждановіч? Паспрабуем адказаць на гэтыя пытанні.

З МІНШЧЫНЫ НА ВІЛЕНШЧЫНУ

Паводле "Гербоўніка беларускай шляхты", Аляксандр належаў да адной з галін роду Ждановічаў (Крукоўскіх-Ждановічаў) герба "Жлан" ці "Ястрабец", якая жыла ад Койданава да Гумана (сённяшні Дзяржынск і Чэрвень). Прадзедам Аляксандра ў дакументах называліся то Якуб, то Міхал. Дзядзь — зямляне Галыш і Апалонія — жылі ў завулку Шабуновыч (шпьер в. Шабуні, блізу Нацыянальнага аэрапорта). Бацькамі ж Аляксандра былі Антон Ждановіч і Тэрэза Саміцкая. Аляксандр меў братаў, двое з якіх стаялі лекарамі — Ежы і Юзэф-Ян (быў доктарам Шляхецкага інстытута ў Вільні), і сестру Юлію, якая ў 1850 годзе ўзяла шлюб з Рыгорам Пуляноўскаму. Апошні мог даладзіцца сувязком Бадлану Пуляноўскаму, нявіскаўскаму арышчыку, аўтару каштоўнай працы па гісторыі развіццяўскага гатэра (захаваўся рукапіс).

Аляксандр пераважна выкарыстоўваў форму прозвішча Здановіч. Згодна з "Гербоўнікам", ён быў ахрышчаны 18 лютага 1808 года (ст. ст.). Праўда, гэтым пярчыць дата з надмагільнага помніка (нар. 26 лютага 1805). І ўсё ж, улічваючы, што памёр ён у 1868-м, маючы 60 гадоў, застаецца толькі адзін слухны варыянт. Месяцам нараджэння лічыцца Вялікельчы ў Гуманскім павеце Мінскай губерні.

ПЕРШЫЯ ПЕДАГАГІЧНЫЯ КРОКІ

Скончыўшы парафіяльную школу ў Дулічэ, ахвачы да навук Аляксандр Здановіч паступае ў павятовае базальную школу ў Лялях. Пра тое, што і як там выкладалася, перафразаючы Здановіча, скажам: усё было вельмі кепска. Таму, скончыўшы школу, ён апантана займаецца самаадукацыяй і два гады прадуе хатнім настаўнікам. Усё, каб заробіць грошы на вучобу ва ўніверсітэце, куды паступае ў 1827-м. У 1829 і 1830 гадах Здановіч, які лічыў выданні наракаў на недаход адукацыі, вылае ў друкарні Юзэфа Завалскага свае першыя педагагічныя работы — "Слоўнічак французскай мовы з кароткай інфармацыяй на вымаўленні і размоўе" і "Французская граматыка для дзяцей", якія перывадаліся пазней яшчэ не раз. Ганарар за выданні далазліў Здановічу скончыць у 1831-м ўніверсітэт і атрымаць ступень кандыдата філосафіі.

ШЛЯХЕЦКІ ІНСТЫТУТ І МНОГАЕ ІНШАЕ

Замест закрытага ў 1832 годзе ўніверсітэта ў 1834-м у Вільні быў заснаваны інстытут, узровень адукацыі ў якім быў нечым сярэднім паміж гімназіям і ўніверсітэтам. Вучыліся ў інстытуце прадстаўнікі старых беларускіх родаў — Дамейкі, Ваньковічы, Орды, Слізены (гл. "К" № 33, 2021) і многія іншыя. З'яўляўся вучнем Аляксандра Здановіча і кампазітар з-пад Ракава Міхал Грушвіцкі (гл. "К" № 49, 2021). З першага дня і да закрыцця інстытута ў 1864 годзе Здановіч займаў у ім прафесарскую пасаду. Спірша выкладала грэчаскую і лацінскую мовы, а потым агульную гісторыю. Неардынарны падыход да выкладання прадмета, умение ўсталяваць кантакт са студэнтамі (гатовымі паціць на смех лубога) і папяртызм з цягам часу ператварылі Аляксандра ў сапраўды культурную асобу, акружаючы ўсаагульна папашай. Ва ўспамінах вучняў Здановіча можна знайсці імвала цёплых слоў у адрас настаўніка, паміць пра ягоныя яны пранеслі праз усё жыццё, як, напрыклад, Якуб Гейштар і Антон Лакузюскі. Аляксандра Здановіча выкладала і расійскую гісторыю ў рымска-каталіцкай семінары. Акрацькамі ж Аляксандра былі Антон Ждановіч і Тэрэза Саміцкая. Аляксандр меў братаў, двое з якіх стаялі лекарамі — Ежы і Юзэф-Ян (быў доктарам Шляхецкага інстытута ў Вільні), і сестру Юлію, якая ў 1850 годзе ўзяла шлюб з Рыгорам Пуляноўскаму. Апошні мог даладзіцца сувязком Бадлану Пуляноўскаму, нявіскаўскаму арышчыку, аўтару каштоўнай працы па гісторыі развіццяўскага гатэра (захаваўся рукапіс).

СПРАВА ЖЫЦЦЯ

У часы Здановіча жаночая адукацыя, як правіла, абмяжоўвалася танцамі, музыкой і французскай мовай, мікраспапартны далаткамі арыфметыкі, гамаепатыі, фізікі. Выкладваючы ў дзяржаўным узорным пансіёне для паненак шляхецкага паходжання, а таксама многім дзясяткам паненак як прыватны настаўнік, Аляксандр Здановіч даваў веды па географіі, гісторыі, літаратуры, натуральных навуках. Хоць ён і не меў дару красамоўства, але стэль выкладанне, прасты, з майстарскім гураваннем фактаў вакол ядра, і любоў да прадмета пакідалі вельмі мошнае ўражанне, лекцыі Здановіча чакалі як свят. Усё гэта абуджала ў дзяўчат прагу да ведаў, павягу да навук, любоў да гісторыі краіны і народа, якія яны перадавалі пазней сваім дзецьмі. Звесткі пра гэта могуць знайсці ва ўспамінах Вілы Зындрам-Касіялюскай і Эміліі Урублеўскай, маші знавальніка бібліятэкі імя Урублеўскіх — сапраўднай архіўнай скарыніцы нашай гісторыі.

ВЫДАВЕЦКІ НАПРАМАК

За сваю доўгую педагагічную працкую Аляксандр Здановіч падытравіў і вылаў немалую колькасць работ. Гэта былі і слоўнікі, і падручнікі французскай мовы, а таксама польскай і лацінскай. У яго даробку атлас каліярных карт і немалая колькасць падручнікаў гісторыі (у тым ліку для дзяцей).

Быў Здановіч гарачым прапагандастам наватарскага метаду выкладання

"Храналагічна-гістарычны нарыс сучасных дзяржаў", 1864 г.

Аляксандр Здановіч

Аляксандр Здановіч з дзецьмі

Ва ўспамінах вучняў Здановіча можна знайсці імвала цёплых слоў у адрас настаўніка, паміць пра ягоныя яны пранеслі праз усё жыццё.

НА УРВІШЧЫ БЕРНАРДЗІНСКІХ МОГІЛАК

Як лічылі сучаснікі Здановічаў, менавіта гэтая смерць спрычынілася да таго, што, маючы толькі 60 гадоў, шанаваны калегамі і вучнямі Аляксандр Здановіч 19 (31) мая 1868 года памёр ад кровазліваў у мозг. Здарэцца гэта ва ўласным доме Здановіча на Зарэчыннай, 21. Сёння гэты раён Вільні падтвараваны ў мастацкі квартал Жужыціс, г. зв. вільніскі Маннартр. Пахавалі Здановіча на блізкіх Бернадзінскіх могілках, на самым краі ўрвішча з боку ракі. Магіла сляннага педагога і яго жонкі, на ішчасце, ашалела. З'яўляецца яна і кенатафам іх сына Ігната, які сапраўднага магіла — у капліцы на Росах, на якіх спачываюць нашы вядомыя літаратары — Уладзіслаў Сыракомля, Ядвігін Ш. і многія іншыя.

ПАМЯЦЬ

У Беларусі асоба Аляксандра Здановіча вядома. Невялічкі, але змястоўны артыкул быў змешчаны ў энцыклапедычным даведніку "Мясцішчэ і асветнікі Беларусі" (1995). Шкаўная звестка пра лістаўанне Здановіча з сынамі Ігнатам прывёў у "Герстаў мужам Сафіі Янушкевіч. Яе браты — вядомыя грамадскія дзеячы: пісьменнік, этнограф Фустак і паэт, вылавец карт і немалая колькасць падручнікаў гісторыі (у тым ліку для дзяцей).

Быў Здановіч гарачым прапагандастам наватарскага метаду выкладання

Эміцер ЮРКЕВІЧ

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69,
тэл. касы: 8 0212 368387,
сайт: vitebsk-fil.by

- Новая імпрэза цыкла лекцый-канцэртаў **Ad Libitum (6+)**, прысвечаная **Андрэю Таркоўскаму. 13 красавіка ў 19.00.**
- **“Касмічныя падарожжа” (6+)** разам з арганам, флейтай і сапрана ў межах праекта **“Філармонія – дзецям”.** **15 красавіка ў 11.00.**

УНП 3001498585

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7,
тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627,
пошта: kupalabilet@mail.ru

- Трагікамедыя ў 2 дзехах па матывах У. Шекспіра **“Рамэа і Джульета” (12+).** Прэмера. Галоўная сцена. **11 красавіка ў 19.00.**
- Рэжывіем ў 1 дзекі **“Вечар” (12+).** Галоўная сцена. **12 красавіка ў 19.00.**
- Прадстаўленне **“Музыка душы” (0+).** Камінная зала. **15 красавіка ў 19.00.**

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1,
тэл.: 8 017 2431041 (каса),
8 017 3615493

- Опера ў 2 дзехах **“Гісторыя Кая і Герды (Снежная каралева)” (6+).** **8 красавіка ў 11.00, 18.00.**
- Балет у 2 дзехах **“Лебядзінае возера” (12+).** **9 красавіка ў 18.00.**
- Канцэрт **“Шэдэўры харавой опернай музыкі” (12+).** **11 красавіка ў 19.00.**
- Балет у 2 дзехах **“Бахчысарайскі фантаз” (12+).** **12 красавіка ў 19.00.**
- Канцэрт **“Чатыры сезоны каханьня” (12+).** **12 красавіка ў 19.30.**
- Опера ў 3 дзехах **“Кармэн” (12+).** **13 красавіка ў 19.00.**
- Балет у 2 дзехах на музыку Пятра Чайкоўскага **“Танна Карэніна” (16+).** **14 красавіка ў 19.00.**
- Опера ў 3 дзехах **“Тоска” (12+).** **15 красавіка ў 18.00.**

УНП 191081322

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСЬКІ ТЭАТР “ІЯЛКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2,
тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Гісторыя незвычайнага сяброўства ў 2 дзехах **“Насарог і Жырафа” (4+).** **8 красавіка ў 11.00.**
- Музычная казка ў 2 дзехах **“Церам-Церамом” (3+).** **9 красавіка ў 11.00.**
- Казка **“Аладзін” (6+)** у 2 дзехах паводле персідскага эпасу “Тысяча і адна ноч”. **15 красавіка ў 11.00.**

УНП 300018669

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20,
тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выставачны праект **“Леанід Шнамялёў. Да 100-годдзя з дня нараджэння”.** Да 16 красавіка.
- Выставачны праект **“Чыстае мастацтва”.** Да 16 красавіка.
- Выставачны праект **“Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XVIII—XXI стст.”.** Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 23 красавіка.
- **Выстава “Хатынь. Да 80-годдзя трагедыі”** з калекцыі музея і прыватных збораў. Да 24 красавіка.
- **Выстава жывапісу “Вобразы Кітая”** Хань Юйчэня – кітайскага жывапісца, фатограф, каліграф, даследчыка Кітайскай нацыянальнай акадэміі мастацтваў, ганаровага прафесара Санкт-Пецярбургскай акадэміі мастацтваў імя Ільі Рэпіна. Да 1 мая.
- Выстава **“Віталі Канстанцінавіч Цвірка. Да 110-годдзя з дня нараджэння”.** Да 21 мая.
- Выстава **“Барыс Кустодзев”**, прымеркаваная да 145-годдзя з дня нараджэння выбітнага рускага мастака Б. М. Кустодзева (1878–1927), аднаго з арыянальных майстроў рускага мастацтва канца XIX – першай чвэрці XX стагоддзя. Да 21 мая.
- **Экскурсіі: “Сямья-сямья...” (6+), “Якога колеру зіма?” (6+), “Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве” (6+), “Казкі ўсходу” (10+), “Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+), “Партрэты даўня мінулых пакаленняў...” (10+), “Тыяч моу каханьня” (16+), “Жаночы партрэт” (16+), “Мінск у Музеі” (16+).** Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВИЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а,
тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава **“Жаночыя вобразы”.** Да 10 мая.
- **Экскурсія “Шлях мастака Валенція Ваньковіча”.** Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**
- **Экскурсія “Садзібны партрэт”.** Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- **Спектакль тэатра ценяў “Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока”.** Папярэдні запіс. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён,
тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма **“Каляды ў музеі”.** Праводзіцца заўсёды.

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37,
тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава **“Жаночы род”.** Да 28 мая.
- Art-lectorium **“Зразумелае мастацтва”.** Праводзіцца заўсёды. Падабразней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19,
тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660,
8 029 5518051, 8 029 1903149

- **Палацавы ансамбль**
- Часовая экспазіцыя сучасных мастакоў Марыны Канавалавай і Алі Шкарэдзёнак **“Выпадкова”.** Вялікая выставачная зала. Да 18 красавіка.
- **Выстава “Недзеерыметы зварот”.** Часовая экспазіцыя аўтарскіх лялек, прысвечаных пісьменнікам і паэтам XIX–XX стагоддзяў, ад сяброў Міжнароднай гільдыі майстроў (Санкт-Пецярбург). Маладая выставачная зала. Да 28 мая.

- **Выставачны праект “Ператвораныя ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”.** У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- **Міжнародны выставачны праект “Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі на Нясвіжскага двара”.** У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- **Мерапрыемствы**
- Квэзты: **“Палацавыя таямніцы”**, **“Музычная скарбінка Нясвіжскага палаца”.**
- **Віртуальныя выставы:**
- **“Ператвораныя ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”**, **“Нясвіж – здабытак сусветнай культуры”**, экспазіцыя Паўла Татаришкіна **“Магнацкія двары і замкі Беларусі”.**
- **Тэматычныя і аглядныя экскурсіі** па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

- **Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейска, 1)**
- **Персанальная выстава мастачкі Аліны Бароўскай “Карункі мінулага”.** Да 26 красавіка.

- **Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)**
- **Пастаянныя экспазіцыі**
- **“Тародское самкараванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст.”.**
- **“Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі”.**
- **Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. “Культура часу”.** 3 фондаў музея-запаведніка.

- **Мерапрыемствы**
- Квэзты: **“Безаблічны артафакт”**, **“Карта сямі каралеўстваў”**, **“Музейны дэтэктыў”**, **“Музейнае рассялеванне”.**
- **Культурныя мерапрыемствы: “Прыём у княгіню”**, **“Дзень нараджэння ў Ратушы”** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- **Сюжэтно-ролевая развіццёвая праграма “Школа шпіённа”** (група да 25 чалавек).
- **Гульні-знаёмства “Музейка аб музеі”** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- **Гульнівая праграма “Вукрунтасы”** (група да 25 чалавек).

Падабразненні на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць,
тэл.: 8 01596 36290,
8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст **“Белы слон”.** Разлічаны на адначасовы ўдзел ад 15 да 50 чалавек, размеркаваных па асобных камандах ад 1 да 5 асоб. **8 красавіка ў 15.30.**
- Часовая экспазіцыя **“Святись, святись, великий день...”**. Вялікадзень паштоўкі, прадметы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва XIX–XX стст. з фондаў Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі. **Да 28 красавіка.**
- **Выстава “ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі” (0+).** Паўночны корпус. **Да 31 жніўня.**
- **Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.**
- **Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.**
- **Экскурсія для дзяцей “Інтрыгі Купідона”.**
- **Сямейная квэст-экскурсія “Легенды і паданні Мірскага замка”.**
- **Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: “Святаячана стравы для князя па старадаўнім рэцэпце”**, **“Асабліваці жанахага касцюма XVIII ст.”**, **“Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ ў XVI ст.”**, **“Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”.**

УНП 59021541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8,
тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792,
8 017 5271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Часовая выстава **“Аляксандр Дзямырын. Адуваючы сэрцам”.** Да 85-годдзя з дня нараджэння. Галерэя мастацтваў, 3 паверх. **Да 15 красавіка.**
- **Выстава “Вызваленне Еўропы”** ў рамках міжнароднага праекта “Тэрыторыя Перамогі”, які абдымае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых краін.
- **Анлайн-выстава “Трагедыя народу”.**
- Часовая экспазіцыя **“У баях за Айчыну. Дзейнасць спецгруп НКУС – НКВД СССР – БССР**
- **На акупаванай тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. 1941–1944 гг.”** і філіяле музея – ВКГ “Старая мяжа”.
- **У продаж паступілі сертыфікаты на наведанне музея з экскурсіяй і без яе.** Есць аб’екты: **“Сямейны”, “Дзіцячы”, “Для дарослых і старшакласнікаў”.** Падабразненні на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47,
тэл.: 8 017 2427814,
час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- **Выставачны праект “Штучны інтэлект: мастак ці машына?”.** Да 9 красавіка.
- г. Мінск, вул. Някрасова, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00
- **Выстава “ГЛЕБА”,** прымеркаваная да 115-годдзя народнага мастака А. К. Глебава. **Да 30 красавіка.**
- **Выстава “Здравствуйте, господин Ван Гог”.** Да 30 красавіка.

УНП 192245414

Большой театр Беларуси

объявляет конкурс на замещение вакантной должности труппы балета по творческой специальности “артист балета”. Более подробная информация — на сайте bolshoibelarus.by.

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

СТРАТА

Калектыў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь вызвае шырыя спачуванні родным і блізкім заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь **Дударэні Леаніда Аляксандравіча** ў сувязі з яго смерцю.

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЛІДНЕВАЯ ВІДАВЕЦКАЯ УСТАНОВА ГАЗЕТА “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальніца — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — ДУЛЭВІЧ Віктар Іванавіч.

Рэдакцыя газеты “Культура”: галоўны рэдактар — ДУЛЭВІЧ Віктар Іванавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Іванавіч.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ПАУРЫШ, Юген РАГІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Аўгуст ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАДЗІКЕВІЧ, Валянцін ШЭЛКА, Рыммер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Мацвей ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Рэкламы аддае: 8 017 2860797.

* — матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2023.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, паштартныя звесткі (вуамер, дату выдання, кім і калі выданае пашпарт, асобны нумар, асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукпісы не рэдакцыяна і не вяртаюцца.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісныя індэкс: 63875, 638752, 63879.

Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %).

Камплект (газета “Культура” і часопіс “Мастацтва”): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Падпісана ў друку 07.04.2023 у 18.00. Змовава № 698.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку””. 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Наклад 3166.

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.